

ಶ್ರೀಮದಾನಂದತೀರ್ಥ ಭಗವತ್ಪಾದಾಚಾರ್ಯ ಗುರುಭ್ಯೋ ನಮಃ

ಶ್ರೀಮದಾನಂದತೀರ್ಥವಿರಚಿತಂ
ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾಭಾರತತಾತ್ಪರ್ಯ ನಿರ್ಣಯಗತ
ಆದ್ಯಂತ ಶ್ಲೋಕಾಃ

ಸಂಗ್ರಹ / ಅವತಾರಿಕಾ ವಿವರಣೆ

ಪ್ರೊ|| ಬದರೀನಾಥಾಚಾರ್ಯ ಘೋಷೀ ಎಂ.ಎ.

ಮಾಧವ ಮಧ್ವ ಪ್ರಕಾಶನ
ಬೆಂಗಳೂರು

Srimadananda Thirtha Virachitham Sriman Mahabharatha
Thaatparya Nirnaya Gata Adyantha Shlokaaha. Compiled and Edited
by Prof. Badarinathacharya Ghooli M.A., Retired Professor.
Published by Madhava Madhwa Prakashana No. 164, "Soudamini"
7th Cross, 9th Main, BEML Layout, Rajarajeshwarinagar,
Bangalore-560 089 Phone : 080-28602191

First Edition : Jan. 2007
Second Edition : Oct. 2008

Price : Shreehari Preethi

Typeset (DTP) By
Sri Raghavendra Enterprises
Banashankari I Stage, Bangalore-560 050
Phone 080-22421294

ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ

ಅನಂತಚಿತ್ತುಖಾಣವಃ ಸದೋದಿತ್ಯೈಕರೂಪಕಃ
ಸಮಸ್ತದೋಷವರ್ಜಿತೋ ಹರಿಗುಣಾತ್ಮಕಃ ಸದಾ||

ವೇದ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳ ಯಥಾರ್ಥ ತತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿಯುವ ಭಾವುಕರು
ಪುರಾಣಾದಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ತಾತ್ಪರ್ಯವನ್ನು ಅವಶ್ಯ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಹೀಗಾಗಿ ಪುರಾಣ
ಇತಿಹಾಸ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಆಪಾತತಃ ತೋರುವ ವಿರೋಧವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವ
ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಆಚಾರ್ಯ ಶ್ರೀಮಧ್ವರು ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಿಸಲು ಮಹಾಭಾರತ ತಾತ್ಪರ್ಯ
ನಿರ್ಣಯವೆಂಬ ಉತ್ತಮೋತ್ತಮ ಮಹಾಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರತಿ
ಅಧ್ಯಾಯಾರ್ಥ ವಿಶೇಷಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಲು ಗ್ರಂಥ ದೀರ್ಘವಾದಿಂತೆಂಬ
ಭಯದಿಂದಲೂ, ನನ್ನ ಅಜ್ಜಾನದ ಕಾರಣದಿಂದಲೂ ಈ ಸಾಹಸಕ್ಕೆ ಕೈಹಾಕಿಲ್ಲ. ಆದರೂ
ಸಜ್ಜನರು ನಿತ್ಯಪಾರಾಯಣ ಅನುಕೂಲವಾಗಲೆಂಬ ಸದುದ್ದೇಶದಿಂದ "ಮಹಾಭಾರತ
ತಾತ್ಪರ್ಯ ನಿರ್ಣಯ"ಗತ ಪ್ರತಿ ಅಧ್ಯಾಯದ ಆದಿ, ಅಂತ್ಯ ಮತ್ತು ಇನ್ನಿತರ ಮುಖ್ಯ
ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

ಈ ಒಂದು ಚಿಕ್ಕದಾದರೂ ಚೊಕ್ಕವಾಗಿ ನನ್ನ ಬುದ್ಧಿಗೆ ತಿಳಿದಷ್ಟು ಸಾಕಷ್ಟು
ಸೋಧಿಸಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವಾಗಿದೆ.

ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ನನ್ನ ಗುರುಗಳೂ ಆದ ಪ್ರವಚನ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಭಾಗವತಾಚಾರ್ಯ
ಶೇಖರ ವಿದ್ವಾನ್ ಶ್ರೀ ಖೇಡಾ ಕೃಷ್ಣಾಚಾರ್ಯರು ಶ್ರೀ ಸೀತಾರಾಮ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ
"ಶ್ರೀ ಆಚಾರ್ಯರ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತ ತಾತ್ಪರ್ಯ ನಿರ್ಣಯ" ಪ್ರವಚನ ಮಾಡಿದ
ಸವಿನೆನಪಿಗಾಗಿ ಅವರ ಅಡಿದಾವರೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸಮರ್ಪಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಉದ್ಧಾಮ ಪಂಡಿತರಾದವರಿಗೆ ನನ್ನ ಅಲ್ಪಸೇವಾ ಕಾಣಿಕೆ. ಭಗವದ್ಭಕ್ತರಿಗೂ
ಇದು ಕಾಣಿಕೆಯಾಗಿ ಪ್ರವಚನ ಕೇಳಿದ್ದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಮನನ ಮಾಡಲು
ಉಪಕಾರವಾಗುವುದೆಂದು ಮಂಗಳ ಮಹೋತ್ಸವದ ಸುಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕೊಡುಗೆ.

ಸಜ್ಜನರು ಇದನ್ನು ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡು ಓದಬೇಕು. ಕ್ರಯಕ್ಕಾಗಿ ಇಟ್ಟಿಲ್ಲ.
ಭಕ್ತವೃಂದದವರು ತಮಗೆ ಹರಿಪ್ರೇರಣೆಯಾಗಿ ಏನು ಕೊಟ್ಟರೂ ವಿನಯದಿಂದ
ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತೇನೆ. ಇದರಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾದ ದೇಣಿಗೆಯಿಂದ ಮುಂದಿನ ಸತ್ಕಾರ್ಯ
ಪ್ರಕಟಣೆಗೆ ವಿನಿಯೋಗಿಸಲಾಗುವುದು. ಮುಖ್ಯ ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಅಗತ್ಯ.

ಬದರೀನಾಥಾಚಾರ್ಯ ಘೋಷಿ

ಹರಿ: ಓಂ

ಶ್ರೀಧ್ವನುಮ ಭೀಮ ಮಧ್ವಾಂತರ್ಗತ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ವೇದವ್ಯಾಸಾತ್ಮಕ
ಶ್ರೀ ಲಕ್ಷ್ಮೀಹಯಗ್ರೀವಾಯನಮಃ

ನಾರಾಯಣಂ ಸುರಗುರುಂ ಜಗದೇಕನಾಥಂ ಭಕ್ತಪ್ರಿಯಂ ಸಕಲಲೋಕ ನಮಸ್ಕೃತಂಚ |
ತೈಗುಣ್ಯವರ್ಜಿತಮಜಂ ವಿಭುಮಾದ್ಯಮೀಶಂ ವಂದೇ ಭವಷ್ಣಮಮರಾಸುರಸಿದ್ಧವಂದ್ಯಂ ||

ಶ್ರೀಮದಾನಂದತೀರ್ಥವಿರಚಿತಂ ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾಭಾರತತಾತ್ಪರ್ಯ ನಿರ್ಣಯಗತ ಆದ್ಯಂತ ಶ್ಲೋಕಾಃ

ಮಹಾಭಾರತ ಅವತಾರಿಕಾ

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿ ಅದ್ವಿತೀಯ ದಶಪ್ರಮತಿಗಳೆಂದೇ ಖ್ಯಾತರಾದ ದಾಶನಿಕರೆಂದರೆ ಶ್ರೀಮನ್ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು ತೈಲೋಕ್ಯಾಚಾರ್ಯರೆಂದೇ ಕರೆಸಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಅಪ್ರತಿಮ ಪಾಂಡಿತ್ಯದಿಂದಾಗಿ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವ, ವಾಯುಜೀವೋತ್ತಮತ್ವವನ್ನು ಸಾರಿದ ಮಹನೀಯರು. ವಾಯುದೇವರು ಜಗತ್ತಿಗೆ ಉಸಿರಾಗಿದ್ದರೆ ಅದೇ ಅವರ ಅಮರ ಕೃತಿಗಳೂ ಸಹ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕದ ಪ್ರಾಣವೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆಂಬುದು ಗಮನಾರ್ಹ. ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಗಳಿಗೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾರೂಪ ಭಾಷ್ಯವಿದ್ದಂತೆ ಮಹಾಭಾರತಕ್ಕೆ ತಾತ್ಪರ್ಯವೂ ಒಂದು ಭಾಷ್ಯವೆಂದೇ ಹೇಳಬಹುದು.

ಮಹಾಭಾರತವು ಇಡೀ ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ಆದರಣೀಯವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. Arnold J. Tymbee ಎಂಬ ಆಂಗ್ಲ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಐತಿಹಾಸಿಕ ವಿದ್ವಾಂಸನು ತನ್ನ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾನೆ.

In the history of World civilizations, three civilizations are to be classified. (1) Dead civilization (2) Petrified civilization and (3) Living civilization. Ajetic, Maya are petrified. They died in their infancy, never saw the sunlight. But left imprints on their soil. Greek, Anglican, Roman, Egyptian, Tortar, Zorastrian are dead ones, as they never grew up and died a natural death. Whereas Hindu civilization is the only living one and can be identified even today through their eternal legendary

Epics. Ramayana and Mahabharatha have a history of pre-Christian civilization. And Muslim civilization emerged during the later Christian era.

ಅಂದ ಮೇಲೆ ರಾಮಾಯಣ ಮಹಾಭಾರತ ಗ್ರಂಥಗಳು ಅತಿ ಪುರಾತನ (ಸುಮಾರು 2,000 ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದಿನ) ಕೃತಿಯಾಗಿರುತ್ತೆ. ಆಗಿನ ಸಂಸ್ಕಾರ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಜನಜೀವನ, ರಾಜನೀತಿ, ಉಡುಗೆ, ತೊಡುಗೆ, ನ್ಯಾಯ, ಧರ್ಮ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತದಲ್ಲದೆ. ಇಂದಿಗೂ ಅದರ ಪ್ರಭಾವ ಅನುಕರಣೀಯ. ಅದರಿಂದ ಸ್ಫೂರ್ತಿಗೊಂಡು ಅನೇಕ ಕಾವ್ಯ, ನಾಟಕ, ಕಥೆಗಳು ಭಾರತೀಯರ ಮೇಲೆ ಅಚ್ಚಳಿಯದೆ ಜೀವಂತವಾಗಿರುವ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಆಗಿರುತ್ತೆ. ಇಂತಹ ಪ್ರತಿಭಾ ಪ್ರಭಾವ ಬೇರಾವ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ನಾವು ಕಾಣಲಾರೆವು. ಅದಕ್ಕೇ ಇವುಗಳನ್ನು ಮಹಾಕಾವ್ಯ, (epic) ಎಂದು ಪ್ರಖ್ಯಾತಗೊಂಡಿರುತ್ತೆ. ಗ್ರೀಕ್ ದೇಶದ ಮಹಾಕಾವ್ಯ ರೋಮನ್ನರ ಸಂಪತ್ತು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಕಥೆಗಳಾಗಿಯೇ ಅವರ ಸ್ಮಾರಕಗಳಾಗಿಯೇ ಉಳಿದಿರುತ್ತೆ. ಆ ದೇಶದ ಜನಾಂಗದ ಮೇಲೆ ಯಾವ ರೀತಿಯ ಪ್ರಭಾವವಾಗಲಿ ಆಗಿಲ್ಲ. ಆಗಿನ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ನಾಮಗಳು ಅಳಸಿ ಹೋಗಿವೆ. ಭೂ ಶೋಧನೆಯಿಂದ ಮಾತ್ರ ನೆನಪಿಗೆ ತಂದುಕೊಡುವಂಥ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನಾವು ಇಂದು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಅದೇ ಭಾರತದಲ್ಲಿಯ ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳೆನಿಸಿದ ರಾಮಾಯಣ ಮಹಾಭಾರತಾದಿ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿನ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಾದ ಶ್ರೀರಾಮ, ಲಕ್ಷ್ಮಣ, ವಾಲ್ಮೀಕಿ, ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ, ವೈದೇಹಿ, ಹನುಮಂತ (ಮಾರುತಿ), ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ, ಯಶೋದೆ, ವಸುದೇವ, ದೇವಕಿ, ಅರ್ಜುನ(ಪಾರ್ಥ), ಭೀಮಸೇನ, ರುಕ್ಮಿಣಿ, ಸತ್ಯಭಾಮಾದಿ ಅನೇಕರನ್ನು ತಮ್ಮ ವಂಶಜೀಯರಿಗೆ ಗೌರವದಿಂದ ನಾಮಕರಣ ಮಾಡುವುದನ್ನು ಇವತ್ತಿಗೂ ಕಾಣಬಹುದಲ್ಲದೆ ಮುಂದೆಯೂ ಯುಗಯುಗಗಳು ಕಳೆದರೂ ಅವು ಚಿರ ನಿರಂತರ ವಿನೂತನವಾಗಿ ಅನುಕರಣೀಯ ಕೃತಿಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ.

ಗ್ರೀಕರ ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳೆನಿಸಿದ ಇಲ್ಲಿಯಡ್ (Illiad) ಓಡೆಸ್ಸಿ (Odessey) ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ವಿವರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರಣೆ ಇರುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಕೇವಲ ಗ್ರಂಥಗಳಾಗಿಯೇ ಉಳಿದಿವೆ. ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕವಾಗಿ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದರೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಋಷಿಮುನಿಗಳು, ತಪಸ್ವಿಗಳು ಭಗವತ್ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಹೊಂದಿದವರನ್ನು ಸಾಕಷ್ಟು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಭಾರದ್ವಾಜ, ಗೌತಮ, ವಶಿಷ್ಠ, ಕೌಂಡಿಣ್ಯ, ಆಂಗೀರಸ, ಕಾಶ್ಯಪ, ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ಇತ್ಯಾದಿ ಮುನಿವರ್ಯರು ಗೋತ್ರದವರೆಂದೂ ಅದರಿಂದ ತಮ್ಮನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ.

ಇನ್ನು ಭಗವಂತನ ಅವತಾರಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಕಂಡಿದ್ದವರೂ ಇದ್ದಾರೆ. ಕೊಂಡಾಡಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಭಗವಂತನು ಮಾನವಾಕೃತಿಯನ್ನು ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡು ಪುಲಕಿತರಾಗಿ ಪೂಜಾ, ಸ್ತುತಿ, ಕೀರ್ತನಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ.

ಆದರೆ ಬೈಬಲ್‌ನಲ್ಲಿ Old testament, New testament ಎಂದು ಎರಡು ವಿಭಾಗಗಳಿರುವುದು. Old testamentನಲ್ಲಿ ಮೋಸೆಸ್ ಎಂಬುವನಿಗೆ ಗಾಜಾ ಎಂಬ ಗುಹೆಯಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನು ಕೇಳಿಸುವಂತೆ ಆಜ್ಞಾರೂಪ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದನಂತೆ ಅವು Ten commandment ಅಂತ. ಮೋಸೆಸ್ ಭಗವಂತನನ್ನು ಕಂಡಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಮುಂದೆಯೂ ಸಹ ಜೇಸಸ್ ಎಂಬ ಪಾದ್ರಿಗೂ ಪರಮಾತ್ಮನ ದರ್ಶನವಾಗಿಲ್ಲ. ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವಾಗಿಲ್ಲ ಆದ್ದರಿಂದ ಭಗವಂತನ ರೂಪ ವರ್ಣನೆ ಆಗಲಿಲ್ಲ.

ಹೀಗೆ ಮುಂದೆ ಆರನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಮಹಮ್ಮದರೂ ಸಹ ದೇವರನ್ನು ಕಂಡಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಾ ಇದ್ದಾನಾದರೂ ಅವನು ಹೇಗಿದ್ದಾನೆಂದು ತಿಳಿಸಲು ನೋಡಿದ್ದರೆ ತಾನೆ ? ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಮೂರ್ತಿ ಪೂಜಾ ಪದ್ಧತಿ ಬಂದಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಾದರೆ ಭಗವಂತನನ್ನು ವೇದಾದಿಗಳಿಂದ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಅಧ್ಯಯನಾದಿಗಳಿಂದ, ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷೀಕರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಕಂಡು ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕೊಂಡಾಡಿದ್ದಾರೆ. ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಅವತಾರವೆಂದೆನಿಸಿದ ಶ್ರೀರಾಮ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯಾದ ಸೀತೆಯನ್ನು ಆಗಿನ ಜನಾಂಗ ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡಿದ್ದಾರೆ. ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ನಾರಾಯಣನ ಅವತಾರವಾದ ಕೃಷ್ಣ, ವಾಮನ, ಭಾರ್ಗವ, ನೃಸಿಂಹ ಇತ್ಯಾದಿ ಅನೇಕ ರೂಪಗಳನ್ನು ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ.

ಒಟ್ಟು ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಪೂರ್ವ, ಉತ್ತರ, ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ದೇಶಗಳು ಇನ್ನೂ ಕಣ್ಣು ಕೂಡ ತೆರೆದಿಲ್ಲ. ಎಷ್ಟೋ ಶತಮಾನಗಳ ನಂತರ ಐತಿಹಾಸಿಕ ತಜ್ಞರ ಪ್ರಕಾರ stone age/aboriginals ಕಾಡು ನಿವಾಸಿಗಳು ಅಸಂಸ್ಕೃತರಾಗಿದ್ದರೆಂದು ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಸತ್ಯವೂ ಹೌದು.

ಅಂದರೆ ಸುಮಾರು ಕ್ರಿ.ಪೂ. ೧,೦೦,೦೦೦ ವರ್ಷಗಳು ಇರಬಹುದು. ಇದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ರಾಮಾಯಣ ವೈವಸ್ವತ ಮನ್ವಂತರ ೨೩ನೇ ತ್ರೇತಾಯುಗ ಸುಮಾರು ೨೮,೯೨,೦೦೦ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲವಾಗಿತ್ತು. ಮನುಷ್ಯಮಾನ ಪ್ರಕಾರ ಇದರ ಪ್ರಮಾಣ ೧೨,೯೬,೦೦೦ ವರ್ಷಗಳೆಂದು ಮತ್ಸ್ಯಪುರಾಣ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ನಾಲ್ಕು ಧರ್ಮಗಳಿಂದ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿತ್ತು ೨೮ನೇ ದ್ವಾಪರಯುಗದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ (ಸುಮಾರು ಕ್ರಿ.ಪೂ. ೫೩,೦೦೦ ವರ್ಷಗಳು) ಶ್ರೀ ಬಾದರಾಯಣರು ಮಹಾಭಾರತವನ್ನು ರಚಿಸಿದರೆಂದು ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ, ಪದ್ಮಪುರಾಣಗಳು ತಿಳಿಸುತ್ತವೆ. ಇದೇ ಯುಗಾಂತದಲ್ಲಿ ಮಹಾಭಾರತ ಯುದ್ಧವೂ ನಡೆಯಿತು. ವಿಷಯವೇನೆಂದರೆ, ಕ್ರಿ.ಪೂ. ಎಷ್ಟೋ ಯುಗಗಳ ಹಿಂದೆ ಭಾರತ ಸುಸಂಸ್ಕೃತ ದೇಶವಾಗಿತ್ತು. A gloried civilization existed. One can visualise through their great epics - cities modelled with modern amenities, florished towns, cities, homes with one or two

apartments. Men and women were well dressed. Palaces with planned forts, guarded by armed soldiers. Army with four fold organisation, royal household. Humanitarian Rulers, noncorrupt ministers, well knit fourfold society. Arms weapons and the method of warfare all were far advanced which one cannot even imagine in Western Hemisphere and in the fareast.

The idea of detailing the above facts is to explain Mahabharatha was composed by none other than Sri Vedavyasa Maharishi an incarnation of Lord Narayana.

ಮಹಾಭಾರತವು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಶ್ವಕೋಶವೇ (Encyclopaedia) ಆಗಿರುತ್ತೆ. ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸದೇ ಇರುವ ವಿಷಯಗಳು ಬೇರೆ ಯಾವ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಲಾಗದು. ಅದೇ ರೀತಿ ಅನ್ಯ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸದ ವಿಷಯಗಳು ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

“ಯದಿ ಹಾಸ್ತಿತಡನ್ಯತ್ರಾಸ್ತಿಯನ್ನೇಹಾಸ್ತಿ ನತತ್‌ಕ್ಷಚಿತ್” (ಭಾ.ಸ್ವರ್ಗಾ. ೫.೫) ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ.

ಒಂದು ಲಕ್ಷ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ಮಹೋನ್ನತ ಕಾವ್ಯವೆಂದೂ ಸರ್ವ ಶಾಸ್ತ್ರಸಾರವೆಂದೂ (ಭಾರತಂ ಸರ್ವಶಾಸ್ತ್ರೇಷು) ಇಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ಗಾತ್ರ ರೋಮಾಂಚಕಾರಿ ಕಥೆಗಳಿಂದಾಗಿ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೋ ನೀತಿ ಬೋಧಕ ನಿಯಮಗಳಿಂದ ತುಂಬಿರುತ್ತೆ. ಇತ್ತ ವಿದ್ವಾಂಸರಿಗೂ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಕೊಡುವ ರಚನಾ ಕೌಶಲ್ಯವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಶ್ರೀವೇದವ್ಯಾಸರೊಬ್ಬರೆ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆಂದರೆ ಅವರು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ನಾರಾಯಣ ಅವತಾರರೆಂದು “ಕೋನ್ಯಸ್ಮಾತ್ ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷಃ ಮಹಾಭಾರತ ಕೃತ್ಯವೇತ್” ಎಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಮಹತ್ವಾಚ್ಛಾ ಭಾರವತ್ವಾಚ್ಛ | ನಿರುಕ್ತಮಸ್ಯ ಯೋವೇದ ಸರ್ವಪಾಪೈಃ ಪ್ರಮುಖಿತೆ | ನಿರ್ಣಯಂ ಸರ್ವಶಾಸ್ತ್ರಾಣಾಂ ಸದೃಷ್ಟಾಂತೋಹಿ ಭಾರತೆ | ಭಾರತವ್ಯಪದೇಶೇನ ಆಮ್ನಾಯಾಥೋಽ ಪ್ರದರ್ಶಿತಃ |

ಭಾರಂ ವೇದಾದಿಶಾಸ್ತ್ರೇಭೋಽಪಿ ಸಾರಾಂಶಂ ತನೋತಿ
ತಪಸಾ ಬ್ರಹ್ಮ ಚರ್ಯೇಣ ವ್ಯಸ್ಯ ವೇದಂ ಸನಾತನಮ್ |
ಇತಿಹಾಸಮಿಮಂ ಚಕ್ರೇ ಪುಣ್ಯಂ ಸತ್ಯವತೀ ಸುತಃ ||

ಭಾ.ಆದಿ. ೧-೩.೨

ಕೌರವ ಪಾಂಡವರ ಯುದ್ಧ ನೆಪದಿಂದ ಭಗವಂತನು ವೇದವ್ಯಾಸರ ಅವತಾರನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಭೂಭಾರವನ್ನು ಇಳಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಇದೊಂದು ಬೃಹತ್ತಾದ

ಇತಿಹಾಸವಾಯಿತು. ಇದರಲ್ಲಿ ಕುರು ಪಾಂಡವರ ಯುದ್ಧವನ್ನಷ್ಟೆ ವರ್ಣಿತವಾಗಿರುವ ಇತಿಹಾಸ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ. ಇದು ನವರಸ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಮಹಾಕಾವ್ಯ. ಸಕಲ ವೇದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವುದರಿಂದ ಇದೊಂದು ಸ್ಮೃತಿ ಗ್ರಂಥವೂ ಆಗಿರುತ್ತೆ.

ಮಹಾಭಾರತದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯತೆ

ಈ ಒಂದು ಬೃಹತ್ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಏನೆಲ್ಲಾ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ ? ಮಾನವನು ಕಾಣಬೇಕಾದ, ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾದ, ಪರಾಪರ ಸಾಧನೆಗೆ ಬೇಕಾದ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಧರ್ಮ ಬೋಧನೆ ಅನುಸರಣೆಗೆ ರಾಜಧರ್ಮ, ವರ್ಣಾಶ್ರಮಧರ್ಮ, ರಣನೀತಿಧರ್ಮ, ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ ತಿಳಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಮೋಕ್ಷಶಾಸ್ತ್ರವೂ ಆಗಿರುತ್ತೆ. ಚಾತುರ್ವಣ್ಯ ಪುರಾಣಗಳು, ತಪಸ್ಸು, ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯೆ, ಪೃಥಿವೀ, ಸೂರ್ಯಾದಿ ಗ್ರಹಗಳು ಯುಗ ಪ್ರಮಾಣ, ಸೃಷ್ಟಿ ವಿವರಣೆ ಪ್ರಲಯ ಪ್ರಕಾರ ಧರ್ಮ, ಅರ್ಥ, ಕಾಮ ಮೋಕ್ಷ ಇತ್ಯಾದಿ ಅನೇಕ ಜನಜೀವನ ಜೀವ ಬ್ರಹ್ಮ ವಿಷಯಗಳು ವರ್ಣಿತವಾಗಿರುವುದು. ಇಷ್ಟೊಂದು ವೈವಿಧ್ಯಪೂರ್ಣವಾದ ವಿಷಯಗಳು ಇತರೇ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಕೆಲವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಏಕದೇಶಿಯವಾಗಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಆದರೆ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಏಕತ್ರ ಕ್ರೋಢೀಕರಿಸಿರುವ ಏಕಮೇವ ಗ್ರಂಥರಾಜವೆನಿಸಿರುತ್ತದೆ.

ಭಾರತ ಮಾನವ ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ಬಂದ ವಿಶಿಷ್ಟ ದೇಣಿಗೆ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಅಜ್ಞಾನಾಂಧಕಾರದಿಂದ ಕುರುಡನಂತಿರುವವನಿಗೆ ನೇತ್ರಾಂಜನದಂತೆ ಇರುವುದು. ಚತುರ್ವಿಧ ಫಲ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳಿಂದ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ ಹೃದಯವನ್ನು ಪರಿಶುದ್ಧಗೊಳಿಸುವುದು, ಅಲ್ಲದೆ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ವಿಕಾಶಗೊಳಿಸುವುದು.

ಯುಗಯುಗಗಳಿಂದ ಇಂದಿನವರೆಗೂ ಭಾರತೀಯರ ಸನಾತನ ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಸಂಪೂರ್ಣ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಡುವ ಜ್ಞಾನದೀವಿಗೆಯಾಗಿದೆ. ಇದು ಸರ್ವಾಂಗ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿರುವುದು.

ಇದರ ಪಠಣ ಮತ್ತು ಪ್ರವಚನಗಳಿಂದ ಜನರಲ್ಲಿ ಸುಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ಬೆಳಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದೆ. ಹೀಗೆ ಲೌಕಿಕ ಸಿರಿಸಂಪತ್ತು ಜೊತೆಗೆ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕವಾಗಿರುವ ಮಹಾಫಲವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಮಹಾಭಾರತ ಪಠಣದಿಂದ ಲಭಿಸುವ ಫಲವನ್ನು ಹೀಗೆ ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ.

ದೈಪಾಯನೋಷ್ಯನಿಶ್ಚಿತಂ ಪುಣ್ಯಪರಂ ಪಾಪಹರಂಚ

ಯೋಭಾರತಂಸಮಧಿಗಚ್ಛತಿವಾಚ್ಯಮಾನಂ

ಕಿಂತಸ್ಯ ಪುಷ್ಕರಜಲೈಃ ಅಭಿಷೇಚನೇನ

ವಿವರಣೆ : ಶ್ರೀ ದೈಪಾಯನ ಮುಖಪುಟದಿಂದ ಹೊರಟ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಸಕಲ ಪಾಪನಾಶ ಮಾಡುವಂಥಾ ಮಹಾಭಾರತವನ್ನು ಯಾರು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದು ಪಠಿಸುತ್ತಾರೋ ಅವರಿಗೆ ಪುಷ್ಕರಾದಿ ಪುಣ್ಯ ನದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದ್ದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಫಲವು ಲಭಿಸುವುದು.

ಸರ್ವೇಷಾಂ ಕವಿಮುಖ್ಯಾನಾಮುಪಜೀವೋಭವಿಷ್ಯತಿ |

ಪರ್ಜನ್ಯ ಇವ ಭೂತಾನಾಮಕ್ಕಯೋ ಭಾರತದ್ಧರ್ಮಃ ||

ಧರ್ಮಾರ್ಥಕಾಮ ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥಃ ಸಮಾಖ್ಯಾಸಕೀರ್ತನೈಃ |

ಭಾರತತೈಲಪೂರ್ಣನ್ಯಣಾಂ ವಿನಿಹಿತಂ ತಮಃ ||

ಯೇನ ತ್ವಯಾ ಭಾರತ ತೈಲ ಪೂರ್ಣಃ

ಪ್ರಜ್ವಾಲಿತೋ ಜ್ಞಾನಮಯ ಪ್ರದೀಪಃ |

ಕಾಲ ಗತಿಸಿದಂತೆ ಮಹಾಭಾರತಕ್ಕೆ ಸಾಕಷ್ಟು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕಾರರು, ವಿಮರ್ಶಕರು, ನಾಟಕಕಾರರು ತಮಗೆ ತೋಚಿದ ಅರ್ಥ ಅಪಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಬರೆದರು. ಪ್ರಕ್ಷಿಪ್ತವಾದವು, ತತ್ವ ಬುಭುತ್ಸುಗಳಿಗೆ ಯಥಾರ್ಥ ತಿಳುವಳಿಕೆ ತೋರದಂತಾದಾಗ, ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ನಿಜವಾದ ತತ್ವ ನಿರ್ದೇಶನ ಕೊಟ್ಟ ಮಹನೀಯರೇ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು. ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಏಕೈಕ ಹಿರಿಯ ದಾರ್ಶನಿಕರೊಬ್ಬರೇ. ವಿಷಮಪೂರಿತ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಜಿಜ್ಞಾಸು ಸಮೂಹಕ್ಕೆ ವಿಶಿಷ್ಟ ಕೊಡುಗೆ ನೀಡಿದವರು ಶ್ರೀ ಆಚಾರ್ಯರು. ೩೭೨೨ ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ೩೨ ಅಧ್ಯಾಯಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ವಿಸ್ತೃತವಾದ ವಿವರಣೆ ಅರ್ಥನಿರ್ಣಯವು ಶ್ಲೋಕ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲೇ ಇಂತಹ ಅನುಪಮ ಕೃತಿ ಬಹಳ ವಿರಳವೆಂದು ಒಬ್ಬ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಬಣ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ರಚಿಸಿದ ಗ್ರಂಥಗಳು ಸರ್ವಮೂಲಗ್ರಂಥವೆಂದೆ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾಭಾರತ ತಾತ್ಪರ್ಯ ನಿರ್ಣಯಾತ್ಮಕ ಕೃತಿಯು ಸರ್ವಮೂಲಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಇತಿಹಾಸ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ೨೮ನೆಯ ಗ್ರಂಥವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ರಚಿಸಿದ ಸರ್ವಮೂಲ ಗ್ರಂಥಗಳ ವಿವರಣಾತ್ಮಕ ಒಂದು ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಶ್ರೀವ್ಯಾಸರಾಜರು “ಗ್ರಂಥಮಾಲಿಕಾ ಸ್ತೋತ್ರಮ್”ನಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

ಗ್ರಂಥಮಾಲಿಕಾ ಸ್ತೋತ್ರಮ್

ಕೃಷ್ಣಂ ವಿದ್ಯಾಪತಿಂ ನತ್ವಾ ಪೂರ್ಣಬೋಧಾರ್ಯಂ ಸದ್ಗುರೂನ್ ಜಯತೀರ್ಥಮುನೀನ್ ನತ್ವಾ ವಕ್ಷ್ಯೇಹಂ ಗ್ರಂಥಮಾಲಿಕಾಮ್	೧
ನಾರಾಯಣೇನ ವ್ಯಾಸೇನ ಪ್ರೇರಿತಸ್ತತ್ಪ್ರಸವಿದೇ ಗ್ರಂಥಾನ್ ಮಧ್ವಶ್ಚಕಾರಾಸೌ ಸಪ್ತತ್ರಿಸದಮಂದಧೀಃ	೨
ಗೀತಾಭಾಷ್ಯಂ ಚಕಾರಾಸೌ ಪ್ರಥಮಂ ತುಷ್ಟಿದಂ ಹರೇಃ ಭಾಷ್ಯಾಣುಭಾಷ್ಯೇ ಚಕ್ರೇಽಥ ಹ್ಯನುವ್ಯಾಖ್ಯಾನಮುತ್ತಮಮ್	೩
ಪ್ರಮಾಣಲಕ್ಷಣಂ ನಾಮ ಕಥಾಲಕ್ಷಣಸಂಜ್ಞಿತಮ್ ಉಪಾಧಿಖಂಡನಂ ಚಕ್ರೇ ಮಾಯಾವಾದಸ್ಯ ಖಂಡನಮ್	೪
ಚಕ್ರೇ ಪ್ರಪಂಚಮಿಥ್ಯಾತ್ವಮಾನಖಂಡನಮೇವ ಚ ಚಕಾರ ತತ್ಪ್ರಸಂಖ್ಯಾನಂ ಸಾಧನಂ ವಿಷ್ಣು ದರ್ಶನಮ್	೫
ಗ್ರಂಥಂ ತತ್ತ್ವವಿವೇಕಾಖ್ಯಂ ತತ್ತ್ವೋದ್ಯೋತಂ ಹರೇಃ ಪ್ರಿಯಮ್ ಕರ್ಮನಿರ್ಣಯನಾಮಾನಂ ಗ್ರಂಥಂ ನ್ಯಾಯಾರ್ಥಬೃಂಹಿತಮ್	೬
ಸುಖತೀರ್ಥಯತಿಶ್ಚಕ್ರೇ ವಿಷ್ಣುತತ್ತ್ವವಿನಿರ್ಣಯಮ್ ಋಗ್ಭಾಷ್ಯಂ ಚ ಚಕಾರಾಸೌ ಸರ್ವವೇದಾರ್ಥನಿರ್ಣಯಮ್	೭
ಐತರೇಯಂ ತೈತ್ತಿರೀಯಂ ಬೃಹದಾರಣ್ಯಮೇವ ಚ ಈಶಾವಾಸ್ಯಂ ಕಾಠಕಂ ಚ ಛಾಂದೋಗ್ಯಾರ್ಥವರ್ಣೇ ತಥಾ	೮
ಮಾಂಡೂಕ್ಯಂ ನಾಮ ಷಟ್ಪತ್ನಂ ತಥಾ ತಲವಕಾರಕಮ್ ಚಕ್ರೇ ಭಾಷ್ಯಾಣಿ ದಿವ್ಯಾನಿ ದಶೋಪನಿಷದಾಂ ಗುರುಃ	೯
ನಿರ್ಣಯಂ ಸರ್ವಶಾಸ್ತ್ರಾಣಾಂ ಗೀತಾತಾತ್ಪರ್ಯನಿರ್ಣಯಮ್ ಸಂನ್ಯಾಯವಿವೃತ್ತಿಂ ನಾಮ ನ್ಯಾಯಶಸ್ತ್ರನಿಕ್ಯಂತನಮ್	೧೦
ನರಸಿಂಹನಖಸ್ತೋತ್ರಂ ಚಕ್ರೇ ಯಮಕಭಾರತಮ್ ದ್ವಾದಶಸ್ತೋತ್ರಮಕರೋತ್ ಕೃಷ್ಣಾಮೃತಮಹಾರ್ಣವಮ್	೧೧
ತಂತ್ರಸಾರಂ ಚಕಾರಾಸೌ ಸದಾಚಾರಸ್ತೃತಿಂ ಸುಧೀಃ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತಸ್ಯಾಪಿ ತಾತ್ಪರ್ಯಂ ಜ್ಞಾನಸಾಧನಮ್	೧೨

ಮಹಾಭಾರತತಾತ್ಪರ್ಯನಿರ್ಣಯಂ ಸಂಶಯಚ್ಛಿದಮ್ |
ಯತಿಪ್ರಣವಕಲ್ಪಂ ಚ ಪ್ರಣವಾರ್ಥಪ್ರಕಾಶಕಮ್ || ೧೩

ಜಯಂತಿನಿರ್ಣಯಂ ಚಕ್ರೇ ದೇವಕೀಗರ್ಭಜನ್ಮನಃ |
ಕೃಷ್ಣಸ್ಯ ಕೃಷ್ಣಭಕ್ತೋಽಯಂ ದ್ವೈಪಾಯನಕರಾಬ್ಜಭೂಃ ||
ಏತೇಷಾಂ ಪಾಠಮಾತ್ರೇಣ ಮಧ್ವೇಶಃ ಪ್ರೀಯತೇ ಸದಾ || ೧೪

|| ಇತಿ ಶ್ರೀವ್ಯಾಸರಾಜಕೃತ ಗ್ರಂಥಮಾಲಿಕಾಸ್ತೋತ್ರಮ್ ||

ಬೃಹ್ಮಸೂತ್ರಗಳಿಗೆ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ನಿರ್ಣಾಯಕವಾದ ಭಾಷ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾಭಾರತಕ್ಕೂ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಅರ್ಥನಿರ್ಣಾಯಕ ಭಾರತ ತಾತ್ಪರ್ಯ ನಿರ್ಣಯವೂ ಭಾಷ್ಯದಂತೆಯೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ.

ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾಭಾರತ ತಾತ್ಪರ್ಯ ನಿರ್ಣಯ ಕೃತಿಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯತೆ

ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿಯ ಕಥೆಯನ್ನು ಇಷ್ಟೊಂದು ಚೊಕ್ಕವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸುವುದು ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರ ಪ್ರಥಮ ಸಾಧನೆ. ಇದೂ ಅಲ್ಲದೆ, ಆಚಾರ್ಯ ಶ್ರೀಮಧ್ವರು ತಾತ್ಪರ್ಯ ನಿರ್ಣಯದಲ್ಲಿ ಭಾಗವತ, ಹರಿವಂಶ, ವಿಷ್ಣು ವಾಮನ ಪುರಾಣಗಳನ್ನು ಸಂವಾದಿಯಾಗಿ ಸೇರಿಸಿದ ರೀತಿ ಅತ್ಯದ್ಭುತ. ಇನ್ನೊಂದು ವಿಶೇಷವೆಂದರೆ ರಾಮಾಯಣದ ಕಥೆಯನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮಹಾಭಾರತಕ್ಕೆ ತಾತ್ಪರ್ಯ ನಿರ್ಣಯ ಬರೆಯುವಾಗ ರಾಮಾಯಣ ಕಥಾ ನಿರೂಪಣೆಯ ಔಚಿತ್ಯವನ್ನು ಆಕ್ಷೇಪಿಸಿದಾಗ ಅಲ್ಲವೇ ಆದ ನೀರನ್ನು ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿದರೂ ಸಹ ಅದನ್ನು ಕ್ಷೀರವೆಂದೇ ಅನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಇಲ್ಲಿ ಭಾರತ ಕಥೆಯೇ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿದ್ದರೂ, ಪ್ರಸಂಗಾಂತರದಿಂದ ಶ್ರೀರಾಮನ ಕಥೆ ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ರಾಮಾಯಣಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಸ್ಪರ್ಧಿಯಾಗಿರದೇ ಸಂವಾದಿಯಾಗಿರುವುದೆಂದು ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜ ಪೂಜ್ಯರ ಟೀಕೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲೂ ಅನೇಕ ಪ್ರಕ್ಷಿಪ್ತ ಅಂಶಗಳು ಕಂಡುಬಂದು ಮೂಲ ರಾಮಾಯಣವನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ವಿರೋಧ ಪರಿಹಾರ ಮಾಡುವ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಆಚಾರ್ಯರು ಸೇರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ವೇದವ್ಯಾಸರು ಮೂರ್ತಿವತ್ತಾಗಿ, ಕುರು ಪಾಂಡವರೊಂದಿಗೆ ಹಾಸುಹೊಕ್ಕಾಗಿ ಮುಖ್ಯ ಪಾತ್ರಗಳಾಗಿರುತ್ತಾರೆಂದು ತಿಳಿಸಿದವರೇ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು.

ಇತಿಹಾಸ ಪುರಾಣಾಭ್ಯೇ ಭವಚಿತ್ತಾದ್ವಿ ಲೋಡಿಠಾತ್ |

ಜಾತಂ ಭಾರತ ತಾತ್ಪರ್ಯ ಸುಧಾಂ ಕಃ ಸನ್ನ ಸೇವತೇ (ಸು.ವಿ. ೧೫-೨೬)
ವಿವರಣೆ : ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸೆಂಬ ಮಂದರಗಿರಿಯ ಕ್ಷೀರಸಮುದ್ರವನ್ನು ಮಥಿಸಿ ಈವರೆಗೂ ತಾವು ಮಹಾಭಾರತ, ಮೂಲ ರಾಮಾಯಣ, ಇತಿಹಾಸ, ಭಾಗವತಾದಿಗಳನ್ನು

ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಮಾಡಿ ಈ ಮಹಾಭಾರತ ತಾತ್ಪರ್ಯ ನಿರ್ಣಯವೆಂಬ ಅಮೃತರೂಪ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸಿರುತ್ತೀರಿ. ಇಂತಹ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ಸಾರಭೂತ ಮಧುವನ್ನು ಯಾವ ಸಜ್ಜನ ಸೇವಿಸದೇ ಇರುತ್ತಾನೆ.

ಕೊನೆಯದಾಗಿ ಮಹಾಭಾರತದ ಕೆಲ ಶ್ಲೋಕಗಳಿಗೆ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವು ರಮ್ಯವಾಗಿರುತ್ತೆ. ಅಲ್ಲದೆ, ತಾವು ಬರೆದ ತಾತ್ಪರ್ಯ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಮತ್ತೊಂದು ನಿರ್ಣಯದಂತೆ ಬರೆದಿರುವುದು ನಿಜಕ್ಕೂ ಆಚಾರ್ಯರಲ್ಲಿ ಎಂತಹ ಸಂಶೋಧನದ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆ ಇದ್ದಿತು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಅಂದರೆ ಮಹಾಭಾರತ ಗ್ರಂಥ ಮೂಲವನ್ನಷ್ಟೇ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿತ ಇತರ ಅನೇಕ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿ ಇದಂ ಇತ್ಯಂ ಎಂದು ತೋರಿಸಿದ ಕೀರ್ತಿ ಅವರದ್ದೇ ಆಗಿರುತ್ತೆ.

ಅವರ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ತಿಳಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

ಕೃಚಿದ್ ಗ್ರಂಥಾನ್ ಪ್ರಕ್ಷಿಪಂತಿ ಕೃಚಿದಂತರಿತಾನಪಿ

ಕುರ್ಯುಃ ಕೃಚಿಚ್ಚ ವ್ಯತ್ಯಾಸಂ ಪ್ರಮಾದಾತ್ ಕೃಚಿದನ್ಯಥಾ |

ಅನುತ್ಸನ್ನಾ ಅಪಿ ಗ್ರಂಥಾ ವ್ಯಾಕುಲಾ ಇತಿ ಸರ್ವಶಃ |

ಉತ್ಸನ್ನಾಃ ಪ್ರಾಯಶಃ ಸರ್ವೇ ಕೋಟ್ಯಂಶೋಽಪಿ ನ ವರ್ತತೇ

ಗ್ರಂಥೋಽಪ್ಯೇವಂ ವಿಲುಳಿತಃ ಕಿಮ್ವರ್ಥೋ ದೇವದುರ್ಗಮಃ ||

ಕಲಾವೇವಂ ವ್ಯಾಕುಲಿತೇ ನಿರ್ಣಯಾಯ ಪ್ರಚೋದಿತಃ |

ಹರಿಣಾ ನಿರ್ಣಯಾನ್ಮಚ್ಛಿ ವಿಜಾನಂಸ್ತತ್ರ ಪಾಸದತಃ ತಾ.ನಿ. ೨-೩-೬)

ವಿವರಣೆ : ತಾತ್ಪರ್ಯ ನಿರ್ಣಯಾಖ್ಯ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನೆಂದು ಅಚಾರ್ಯರು ತಿಳಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಎಲ್ಲಾ ಗ್ರಂಥಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನು ಅನೇಕರು ಉಪಕ್ರಮಾದಿ ತಾತ್ಪರ್ಯ ನಿರ್ಣಯದಿಂದ ತಿಳಿದಿಲ್ಲವೆಂದು, ಹಾಗೇನೇ ತಿಳಿದಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಸಮೀಚೀನ ಅರ್ಥ ಮಾಡಬೇಕಿತ್ತು. ಭಾರತ ಇತ್ಯಾದಿ ಗ್ರಂಥಗಳು ಉಪಕ್ರಮಾದಿ ಲಿಂಗಗಳಿಂದ ವಿಚಾರ ಮಾಡಲಾಗಿ ಶ್ರೀಹರಿಯೇ ಸರ್ವೋತ್ತಮ, ಗುಣಪೂರ್ಣ ನಿರ್ದೋಷನೆಂಬ ತತ್ವವು ನಿರ್ಣಯಿಸಲು ತಾತ್ಪರ್ಯ ನಿರ್ಣಯವೆಂಬುದು ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ಪಾರಾಶರ್ಯಃ ಪರತತ್ವಪ್ರಸಿದ್ಧೈ ತಾತ್ಪರ್ಯಾರ್ಥಃ ಪರಮಂ ಭಾರತಸ್ಯ |

ವ್ಯಕ್ತಂ ವಕ್ತಂ ನಿಯನಕ್ತಿ ಸ್ಮಸಾಕ್ಷಾದೇನಂ ಧನ್ಯಂ ಭುವನೇ ಮನ್ಯಮಾನಃ ||

ವಿವರಣೆ : ವೇದವ್ಯಾಸರು ಪರತತ್ವವಾದ ಹರಿಪಾರಮ್ಯವನ್ನು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಪಡಿಸಬೇಕೆಂದು ಉತ್ತಮವಾದ ಭಾರತ ತಾತ್ಪರ್ಯವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಲು ವಾಯು

ವ್ಯಂಶಸಂಭೂತರಾದ ಶ್ರೀಮದ್ವರೇ ಸಮರ್ಥರೆಂದು ಮನಗಂಡು ಯಥಾರ್ಥ ನಿರ್ಣಯ ಬರೆಯಲು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದರು. (ಸು.ಮ.)

ವೇದವ್ಯಾಸರು ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾಭಾರತವೆಂಬ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದರೂ ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ ಕೆಲವರು ತಮ್ಮ ಅತೀವ ಬುದ್ಧಿ ಚಾತುರ್ಯದಿಂದ ಕೆಲ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿದರು. ಇನ್ನೂ ಕೆಲವರು ಮೂಲದಲ್ಲಿರುವ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊಸ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿದರು. ಕೆಲವರು ದುಷ್ಟ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಸಜ್ಜನ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಸಜ್ಜನರು ದುಷ್ಟರಾದರು ಎಂದು ತೋರಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಕೆಟ್ಟವರು ಒಳ್ಳೆಯವರಾದರು, ಒಳ್ಳೆಯವರು ಕೆಟ್ಟವರಾದರು.

ಭಾರತದಿಂದ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಹೊಂದಿದವರೆಲ್ಲಾ ಅಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿಗಳಿಂದ ಕೆಲ ಪಾತ್ರಗಳಿಗೆ ಹೊಸ ಮುದ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಒತ್ತಿದರು.

ಇನ್ನೂ ಕೆಲವರು ವೇದವ್ಯಾಸರು ಅಂಬಾ ಅಂಬಾಲಿಕೆಯರ ಸಂಗದಿಂದ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ, ಪಾಂಡುರಾಜ ಮತ್ತು ವಿಧುರನನ್ನು ಪಡೆದರೆಂದು ಹೇಳಿ ವೇದವ್ಯಾಸರಿಗೆ ಅಪಚಾರ ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಕುಂತಿ ಕರ್ಣನನ್ನು ಪಡೆದು ನದಿಯಲ್ಲಿ ತೇಲಿಬಿಟ್ಟಳು. ಅವನು ಕ್ಷತ್ರಿಯನಾದರೂ ಸೋತನು ಎಂದೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡಿದುದು ಅನ್ಯಾಯ. ಭೀಮಸೇನ ಹೊಟ್ಟೆಬಾಕ ಮದಾಂಧನೆಂದು ವರ್ಣಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಭೀಮಸೇನನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಎಂಥದ್ದು ಎನ್ನುವುದು ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ.

ಭೀಮಸೇನಸಮೋ ನಾಸ್ತಿ ಸೇನೆಯೋರುಭಯೋರಪಿ |

ಪಾಂಡಿತೈ ಚ ಪಟುತ್ವೇ ಚ ಶೂರತ್ವೇ ಚ ಬಲೇಽಪಿ ಚ ||

ದ್ರೌಪದಿ ಐದು ಜನ ಪತಿಯರನ್ನು ಪಡೆದವಳು. ಆಗಿನ ಕಾಲದ ಸಿಂಧೂ-ಪಂಜಾಬ್ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇತ್ತು. ಅದರಂತೆ ಅವಳೂ ಸಹ ಪಂಚ ಪತಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಂಸಾರ ಮಾಡಿದಳು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ಆಕೆ ವ್ಯಭಿಚಾರಿ ಎಂದು ವರ್ಣಿಸಿದರು. ಪಾಂಡವರ ಹಿರಿಯ ಧರ್ಮರಾಜ, ದುರ್ಯೋಧನಾದಿಗಳಿಂದ ಜೂಜಾಟದಲ್ಲಿ ಪರಾಜಯ ಹೊಂದಿದ. ದ್ರೌಪದಿ ದಾಸಿ ಎಂದು ಸಭೆಗೆ ಎಳೆದು ತರಲು ದುಶ್ಯಾಸನ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಅವಳು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಕರ್ಣನು ನೀನು ದಾಸಿ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡುವ ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲ ಎಂದು ಆಕೆಯನ್ನು ವೇಶ್ಯೆ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ಪ್ರಸಂಗಗಳಿಂದ ವೇದವ್ಯಾಸರ ಮಾತುಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ತರ್ಕ ವಿತರ್ಕದಿಂದ ತಿದ್ದಲು ಹೊರಟು ತಾವು ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದು ಸರಿ ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತೋರಿಸಿ, ಮೂಲ ಮಹಾಭಾರತಕ್ಕೆ ದೊಡ್ಡ ಅಪರಾಧವನ್ನೇ ಎಸಗಿದರು. ಇಂತಹ ದುಷ್ಟ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ

ಪರಂಪರೆ ಬರುತ್ತಿರಲು ಸರಿಯಾಗಿ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮಾಡಲು ಆಚಾರ್ಯ ಶ್ರೀಮಧ್ವರು ಕೂಲಂಕುಷವಾಗಿ ಶೋಧನೆ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ಅನೇಕ ಕಡೆ ಅನ್ಯತಾರ್ಥವನ್ನು ನಿರಸನ ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಮೂಲ ರಾಮಾಯಣವು ಶತಕೋಟಿ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿದೆ. ಭಾರತ ಆರು ಲಕ್ಷ ಪಂಚರಾತ್ರಾಗಮಾ ಸಹ ೫೦ ಕೋಟಿ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದೆ ಅಂತಿರುವುದನ್ನು ನಂಬದೆ ಅಪಹಾಸ್ಯ ಮಾಡಿ ಇದು ಸಾಧ್ಯವೇ ಎಂಬ ಶಂಕೆ ಪ್ರಕಟಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರ ರೂಪವಾಗಿ ಆಚಾರ್ಯರ ಸಮಾಧಾನ ಹೀಗಿದೆ. ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನಾವು ಪ್ರಕ್ಷಿಪ್ತ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪರಾಮರ್ಶೆ ಮಾಡಿದ್ದೇವೆ. ಶ್ರೀವೇದವ್ಯಾಸರ ಪೂರ್ಣಾನುಗ್ರಹದಿಂದ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮಧಿಸಿ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ಈಗ ತಾತ್ಪರ್ಯ ನಿರ್ಣಯ ಗ್ರಂಥವು ಬರೆಯಲಾಗಿದೆ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ.

ಯಥಾ ಸ ಭಗವಾನ್ ವ್ಯಾಸಃ ಸಾಕ್ಷಾನ್ನಾರಾಯಣಃ ಪ್ರಭುಃ |
ಜಗದ ಭಾರತಾದ್ಯೇಷು ತಥಾ ವಕ್ಷ್ಮೀ ತದೀಕ್ಷಯಾ ||
ಸಂಕ್ಷೇಪಾತ್ಸರ್ವಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥಂ ಭಾರತಾರ್ಥಾನುಸಾರತಃ |
ನಿರ್ಣಯಃ ಸರ್ವಶಾಸ್ತ್ರಾಣಾಂ ಭಾರತಂ ಪರಿಕೀರ್ತಿತಃ ||

ಎಂಬುದಾಗಿ ತಿಳಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ತಮ್ಮ ನಿರ್ಣಯಶಾಸ್ತ್ರವು ಬುಡವಿಲ್ಲದ ಮಾತುಗಳಲ್ಲವೆಂದೂ ಆಧಾರ ಪ್ರಮಾಣ ಗರ್ಭಿತವಾದ ವಾಕ್ಯಗಳೆಂದು ಆಲೋಚ್ಯ ಸರ್ವಶಾಸ್ತ್ರಾಣಿ ವಿಚಾರ್ಯ ಚ ಪುನಃಪುನಃ ಇದಮೇಕಂ ಸುನಿಷ್ಠನ್ನಂ ಧ್ಯೇಯೋ ನಾರಾಯಣಃ ಸದಾ || “ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಾತ್ ಪರಂ ನಾಸ್ತಿ ನದೈವಂ ಕೇಶವಾತ್ ಪರಮ್” ಎಂಬುದೇ ಆಚಾರ್ಯ ಮಧ್ವರ ಅಂತಿಮ ನಿರ್ಣಯ ಸಿದ್ಧಾಂತ. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಪಾರಮ್ಯವನ್ನು ತಮ್ಮ ೩೨ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಎಡಬಿಡದೇ ಅವಿರಿತವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ ಮಹಾಪುರುಷರು. ಆಚಾರ್ಯ ಶ್ರೀಮಧ್ವರ ಗ್ರಂಥಗಳ ವೈವಿಧ್ಯತೆ ಅದ್ಭುತ. ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾಭಾರತ ತಾತ್ಪರ್ಯ ನಿರ್ಣಯ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ೩೨ ಅಧ್ಯಾಯಗಳಿದ್ದು ಪ್ರತಿ ಅಧ್ಯಾಯ ಸಾರವು ಒಂದು ಶ್ಲೋಕದಿಂದ ವರ್ಣಿತವಾಗಿರುತ್ತೆ.

ಆದೈಸ್ತ್ರಿಭಿರಧ್ಯಾಯಯೈಃ ಶೃತಿಸ್ಮೃತಿ ವ ಚಾನಾ
ನ್ಯುಧೃತ್ಯ ಸಕಲಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥ ನಿರ್ಣಯಂ ಚಿಕೀರ್ಷುಃ
ಪುನಃ ಷಡ್ಭಿರಧ್ಯಾಯೈಃ ಮೂಲ ರಾಮಾಯಣ ಕಥಾಂ
ಪುನರೇಕೇನಾಧ್ಯಾಯೇನ ವ್ಯಾಸಾವತಾರ ಕಥಾಂಚ
ಸಂಜಿಧೃಕ್ವಃ ಪುನರಧ್ಯಾಯಾನಾಂ ವಿಂಶ ತ್ಯಾಧ್ಯಾ
ಯೇನ ಚ ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾಭಾರತ ತಾತ್ಪರ್ಯಂಚ
ಸವಿಸ್ತರಂ ನಿರ್ಣೀನೀಷುಃ ಭಗವಾನ್ ಆನಂದ ತೀರ್ಥಮುನಿಃ ||

ಮೊದಲು ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ ವೇದ ಪುರಾಣಾದಿ ವಚನಗಳಿಂದ ಸಮಸ್ತ ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದರು. ಮುಂದಿನ ಆರು ಅಧ್ಯಾಯಗಳಿಂದ ಮೂಲ ರಾಮಾಯಣ ಕಥೆಯಾದ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನ ಕಥೆಯನ್ನೂ ನಿರೂಪಿಸಿದರು. ಪುನಃ ಒಂದು ಅಧ್ಯಾಯದಿಂದ ಶ್ರೀವೇದವ್ಯಾಸರ ಅವತಾರ ಕಥೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸಿದರು. ನಂತರ ಇಪ್ಪತ್ತು ಮತ್ತು ಮೇಲೆರಡು ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಸವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾಭಾರತ ತಾತ್ಪರ್ಯ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದರು ಭಗವಾನ್ ಆನಂದತೀರ್ಥ ಮುನಿಗಳು.

ಹೀಗೆ ಆಚಾರ್ಯ ಶ್ರೀಮಧ್ವರು ವೇದ ವೇದಾಂತ ಉಪನಿಷತ್ತು ದಶಪ್ರಕರಣಗಳು ಇತಿಹಾಸ / ಪುರಾಣ ನಿತ್ಯಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನ ಕೃಷ್ಣ ಜಯಂತಿ ನೇಮ ನೀತಿ, ತಂತ್ರಸಾರ ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ೩೨ ಗ್ರಂಥಕರ್ತರೆಂದು ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ. ಇಷ್ಟೊಂದು ವೈವಿಧ್ಯಪೂರ್ಣ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಬೇರೆ ಯಾವ ಮತಾಚಾರ್ಯರು ಮಾಡಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಈ ರೀತಿ ವಿಂಗಡಿಸಬಹುದು. ಇವನ್ನು ಸರ್ವಮೂಲಗ್ರಂಥಗಳೆಂದು ಸರ್ವಮಾನ್ಯವಾಗಿದೆ.

1. ಸೂತ್ರಪ್ರಸ್ಥಾನ

೧. ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಭಾಷ್ಯ
೨. ಅಣುಭಾಷ್ಯ
೩. ಅನುವ್ಯಾಖ್ಯಾನ
೪. ನ್ಯಾಯವಿವಿರಣ

2. ಗೀತಾಪ್ರಸ್ಥಾನ

೫. ಗೀತಾಭಾಷ್ಯ
೬. ಗೀತಾ ತಾತ್ಪರ್ಯ ನಿರ್ಣಯ

3. ಉಪನಿಷತ್ಪ್ರಸ್ಥಾನ

೭. ಈಶಾವಾಸ್ಯ ಭಾಷ್ಯ
೮. ಕೇನ (ತಲವಕಾರೋಪನಿಷದ್ಭಾಷ್ಯ)
೯. ಕಾಠಕೋಪನಿಷದ್ಭಾಷ್ಯ
೧೦. ಷಟ್ಪ್ರಶ್ನೋಪನಿಷದ್ಭಾಷ್ಯ
೧೧. ಅಥರ್ವಣೋಪನಿಷದ್ಭಾಷ್ಯ
೧೨. ಮಂಡೂಕೋಪನಿಷದ್ಭಾಷ್ಯ
೧೩. ತೈತ್ತಿರೀಯೋಪನಿಷದ್ಭಾಷ್ಯ

೧೪. ಐತರೇಯೋಪನಿಷದ್ಭಾಷ್ಯ
೧೫. ಛಾಂದೋಗ್ಯೋಪನಿಷದ್ಭಾಷ್ಯ
೧೬. ಬೃಹದಾರಣ್ಯಕೋಪನಿಷದ್ಭಾಷ್ಯ

4. ಶ್ರುತಿಪ್ರಸ್ಥಾನ

೧೭. ಋಗ್‌ಭಾಷ್ಯ

5. ಪ್ರಕರಣ ಗ್ರಂಥಗಳು

೧೮. ತತ್ತ್ವಸಂಖ್ಯಾನ
೧೯. ತತ್ತ್ವವಿವೇಕ
೨೦. ಪ್ರಮಾಣಲಕ್ಷಣ
೨೧. ಕಥಾಲಕ್ಷಣ
೨೨. ಉಪಾಧಿಖಂಡನ
೨೩. ಮಾಯಾವಾದಖಂಡನ
೨೪. ಪ್ರಪಂಚಮಿಥ್ಯಾತ್ವಾನುಮಾನಖಂಡನ
೨೫. ತತ್ತ್ವೋದ್ಯೋತ
೨೬. ವಿಷ್ಣುತತ್ತ್ವನಿರ್ಣಯ
೨೭. ಕರ್ಮನಿರ್ಣಯ

6. ಇತಿಹಾಸ ಪ್ರಕರಣ

೨೮. ಮಹಾಭಾರತ ತಾತ್ಪರ್ಯ ನಿರ್ಣಯ
೨೯. ಭಾಗವತ ತಾತ್ಪರ್ಯ ನಿರ್ಣಯ
೩೦. ಯಮಕಭಾರತ

7. ಆಚಾರಾದಿ ಪ್ರಕರಣಗಳು

೩೧. ಸದಾಚಾರಸ್ಮೃತಿ
೩೨. ಕೃಷ್ಣಾಮೃತಮಹಾರ್ಣವ
೩೩. ತಂತ್ರಸಾರಸಂಗ್ರಹ
೩೪. ಯತಿಪ್ರಣವಕಲ್ಪ
೩೫. ಜಯಂತಿ ನಿರ್ಣಯ

8. ಸ್ತೋತ್ರ ಗ್ರಂಥಗಳು

೩೬. ನರಸಿಂಹ ನಖಸ್ತುತಿ
೩೭. ದ್ವಾದಶ ಸ್ತೋತ್ರ

9. ಅನ್ಯ ಗ್ರಂಥ

... ಕಂದುಕಸ್ತುತಿ ಇತ್ಯಾದಿ.

ಕಂದುಕಸ್ತುತಿಯು ಸರ್ವಮೂಲಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರದಿದ್ದರೂ ಆಚಾರ್ಯರು ತಾವು ಬಾಲಕ ವಾಸುದೇವರಾಗಿದ್ದಾಗ ಕೇವಲ ಎರಡು ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಷ್ಠುಪ್ ಛಂದಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿರುವುದು ಕಾವ್ಯಚತುರತೆಗೆ ನಿದರ್ಶನ. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಆಚಾರ್ಯರು ನೂರಾರು ಗ್ರಂಥಕರ್ತೃಗಳೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. “ಶತಗ್ರಂಥ ಕರ್ತೃ” ಭಾವಪ್ರಕಾಶಕದಲ್ಲಿ ನಾರಾಯಣ ಪಂಡಿತಾಚಾರ್ಯರು ತಿಳಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. “ನಾನಾ ಸುಭಾಷಿತ ಸ್ತೋತ್ರ ಗ್ರಂಥಿ ಕೃತಿ ಸತ್ಕೃತಿಃ” (ಸು.ಮ.ವಿ.) ಹೀಗೆ ಸರ್ವತೋಭಿಮುಖ ಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಶ್ರೀಪೂರ್ಣಪ್ರಜ್ಞಗ್ರಂಥಮಾಲಿಕಾಸ್ತುತಿಃ

ಭಾಷ್ಯಾಣಾಂ ದಶಕಂ ಚ ಪಂಚಕಯುತಂ ತಿಸ್ರಶ್ಚ ನಿರ್ಣೀತಯೋ
ವಿಷ್ಣೋಃ ಸ್ತೋತ್ರಯುಗಂ ದಶಪ್ರಕರಣಂ ಕಲ್ಪದ್ವಯಂ ಚ ಸ್ತುತಿಃ |
ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾಮೃತಂತ್ರಸಾರಯಮಕನ್ಯಾಯಾವಲೀದೀಪನಂ
ಯೇನಾಕಾಂ ಸದೈವ ಮಧ್ಯಮುನಿರಾಟ್ ದದ್ಯಾತ್ಸುವಿದ್ಯಾಂ ಮಮ ||

(ಇತಿ ಶ್ರೀ ಯದುಪತ್ಯಾಚಾರ್ಯವಿರಚಿತಂ)

ತಾತ್ಪರ್ಯನಿರ್ಣಯ ವೈಭವ

ಕವೀಂದ್ರೈರ್ನ ಸಮಾಪ್ಯಂತೇ ಸಂಗೃಹ್ಯಾಪಿ ಯತೋಽನಿಶಮ್ |
ನ್ಯಾಯರತ್ನಾನಿ ಭಾಷ್ಯಾಭೇರಸ್ಯ ಗಾಂಭೀರ್ಯಮದ್ಭುತಮ್ ||

(ಸು.ಮ.ವಿ.)

ಮಹಾಭಾರತ ತಾತ್ಪರ್ಯನಿರ್ಣಯ ಟೀಕಾ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಾರರು

೧. ಶ್ರೀ ಭಾವೀ ಸಮೀರ (ಅ) ಭಾರತಲಕ್ಷಣಾಲಂಕಾರ
ಪೂಜ್ಯ ವಾದಿರಾಜರು (ಆ) ಭಾವದೀಪಿಕ
೨. ಶ್ರೀ ರಾಘವೇಂದ್ರ ಸ್ವಾಮಿಗಳು - ಸಾರಸಂಗ್ರಹ
೩. ಜನಾರ್ದನ ಭಟ್ಟೀಯ ಪದಾರ್ಥ ದೀಪಿಕಾ
೪. ವೇದಾಂಗತೀರ್ಥರು ಟಿಪ್ಪಣಿ
೫. ಶ್ರೀನಿವಾಸತೀರ್ಥರು (ಬಿದರಹಳ್ಳಿ) ಟಿಪ್ಪಣಿ

ತಾತ್ಪರ್ಯ ನಿರ್ಣಯದಲ್ಲಿಯ ೩.೨ ಅಧ್ಯಾಯಗಳ ಕ್ಷಿಪ್ರ ನೋಟ

ಪ್ರಥಮತಃ ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ತ ವೇದ ಸ್ಮೃತಿ ೧೮ ಪುರಾಣಗಳ ಸಾರ ರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದು.

“ವೇದಾದಪಿ ಪರಂ ಚಕ್ರೇ ಪಂಚಮಂ ವೇದಮುತ್ತಮಮ್” ಎಂಬ ಪ್ರಮಾಣಾನುಸಾರ ತಾತ್ಪರ್ಯವು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಮೊದಲನೇ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ವೇದ, ಪಂಚರಾತ್ರಾಗಮ ಅಷ್ಟಾದಶ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಮೇಲೆ ತೋರುವ ವಿರೋಧಗಳನ್ನು ಪರಿಹಾರ ಮಾಡಿ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನು ಪೂರ್ಣಾನಂದ, ಗುಣಪೂರ್ಣ, ನಿರ್ದೋಷನೆಂದು ಸಾರಿ ಶ್ರೀ ಆಚಾರ್ಯರು ನಿರೂಪಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

ಎರಡನೇ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಪಾರಮ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾ ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳ ತಾರತಮ್ಯವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಿಸಿ ಶೃತಿಸ್ಮೃತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಮಾಣ ಸಂಗ್ರಹ ನಿರೂಪಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

ಮೂರನೇ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಸರ್ಗ ಅನುಸರ್ಗ ಪ್ರಾದುಭಾವಾದಿ ವಿಷಯ ವಿವರಣೆ ಇರುತ್ತದೆ.

ನಾಲ್ಕರಿಂದ ಒಂಭತ್ತನೇ ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮಾಯಣ ಚರಿತ್ರೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ. (೬ ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ)

ಹತ್ತನೇ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀವೇದವ್ಯಾಸರ ಅವತಾರ ಕಥಾನಿರೂಪಣೆ ಇರುವುದು.

ಹನ್ನೊಂದರಿಂದ ಅಧ್ಯಾಯಾಂತ ೩೨ರವರೆಗೂ ಮಹಾಭಾರತ ಸಂಪೂರ್ಣ ಕಥಾನಿರೂಪಣೆ ಅತ್ಯಂತ ಮನೋಹರವಾಗಿ ನಿರೂಪಣೆ ಇರುವುದು.

ಮಹಾಭಾರತ ತಾತ್ಪರ್ಯ ನಿರ್ಣಯ ಗ್ರಂಥ ಸಮಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ತಮ್ಮ ಮೂಲ ರೂಪಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಯಸ್ಯತ್ರೀಣ್ಯ ದಿತಾನಿ ವೇದವಚನೇ ರೂಪಾಣಿದಿವ್ಯಾನ್ಯಲಂ
ಬಟ್ಟದ್ವರ್ಜಿತ ಮಿತ್ಥಮೇವ ನಿಹಿತಂ ದೇವಸ್ಯಭಗೋಮಹತ್
ವಾಯೋರಾಮಮಚೋನಯಂ ಪ್ರಥಮಕಂ ಪೃಕ್ನೋ ದ್ವಿತೀಯಂ ವಪುಃ
ಮಧ್ಯೋಯತ್ತು ತೃತೀಯಮೇ ತದಮುನಾ ಗ್ರಂಥಃ ಕೃತಃ ಕೇಶವೇ

ಯಃ ಸರ್ವಗುಣಸಂಪೂರ್ಣಃ ಸರ್ವದೋಷವಿವರ್ಜಿತಃ|
ಪ್ರೀಯತಾಂ ಪ್ರೀತ ಏವಾಲಂ ವಿಷ್ಣುರ್ಮೇ ಪರಮಃ ಸೂಹೃತ್||

ಮಾಧ್ವಗ್ರಂಥಸ್ಯಾಭಿಸಂಧಿಂ ವಿದುದೇವಾನ್ ಮಾನವಾಃ
ವಾಯುಸ್ತುತಿರರ್ತಿಸ್ಯಂ ವೇದಾಹಂ ಚ ಕಥಂಚನ (ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರು)

ಅನಯಾ ಸೇವಯಾ ಶ್ರೀಶಃ ಪ್ರಿಯತಾಂ ತಿರುಮಲೇಷಸ್ತು ಸರ್ವದಾ
ಜಯತಿ ಶ್ರೀ ರಮಾಕಾಂತಃ ಜಯತಿ ಶ್ರೀಶತತ್ಪ್ರಿಯಾ |
ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಶ ಭಕ್ತೋ ಜಯತಿ ಮಧ್ಯೋ ವಿಧ್ವಸ್ತ ಸಾದಕಃ
ಘೋಳೀ ಬದರಿನಾಥೋಯಂ ಪೂರ್ವೈಗತ್ಯಾನುಸಾರೇಣ
ಮಹಾಭಾರತ ತಾತ್ಪರ್ಯಗತ ಆದ್ಯಂತ ಶ್ಲೋಕಾನ್ ಸಂಗೃಹ್ಯ
ವ್ಯತನೋತ್ಸುಖಬೋಧಾಯ ಪ್ರೀತ್ಯೈ ಮಾಧವ ಮಧ್ವಯೋಃ

ಶ್ರೀ ಮಧ್ವೇಶಾರ್ಪಣಮಸ್ತು ಹರಿಃ ಓಂ

ಪರಮಪೂಜ್ಯ ಪಂಡಿತವರೇಣ್ಯ ಗೀತಾಚತುರಾದಿ ಬಿರುದಾಂಕಿತರಾದ ಅಸ್ಮತ್
ಪಿತಾ ತಥಾ ವಿದ್ಯಾಗುರುಗಳಾದ ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ ಆಚಾರ್ಯ ಘೋಳಿಯವರ ಅಂಘ್ರಿ
ದ್ವಯಗಳಿಗೆ ನಮೋನಮಃ

ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತ ತಾತ್ಪರ್ಯ ನಿರ್ಣಯ ಅಧ್ಯಾಯಗತ ಆದ್ಯಂತ ಶ್ಲೋಕಗಳು

[೧. ಸರ್ವಶಾಸ್ತ್ರತಾತ್ಪರ್ಯನಿರ್ಣಯಃ]

ಆದಿ → ನಾರಾಯಣಾಯ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಗುಣಾರ್ಣವಾಯ
ವಿಶ್ವೋದಯಸ್ಥಿತಿಲಯೋನ್ನಿಯತಿಪ್ರದಾಯ |
ಜ್ಞಾನಪ್ರದಾಯ ವಿಬುಧಾಸುರಸೌಖ್ಯದುಃಖ-
ಸತ್ಕಾರಣಾಯ ವಿತತಾಯ ನಮೋ ನಮಸ್ತೇ ||

ಅಂತ್ಯ → ತಾತ್ಪರ್ಯಂ ಶಾಸ್ತ್ರಾಣಾಂ ಸರ್ವೇಷಾ-
ಮುತ್ತಮಂ ಮಯಾ ಪ್ರೋಕ್ತಮ್ |
ಪ್ರಾಪ್ಯಾನುಜ್ಞಾಂ ವಿಷ್ಣೋರೇತ-
ಜ್ಞಾತ್ವೈವ ವಿಷ್ಣುರಾಪ್ಯೋಽಸೌ ||

[೨. ವಾಕ್ಯೋದ್ಧಾರಃ]

ಆದಿ → ಜಯತಿ ಹರಿರಚಿಂತ್ಯಃ ಸರ್ವದೇವೈಕವಂದ್ಯಃ
ಪರಮಗುರುರಭೀಷ್ಠಾವಾಪ್ತಿದಃ ಸಜ್ಜನಾನಾಮ್ |
ನಿಖಿಲಗುಣಗಣಾಣೋ ನಿತ್ಯನಿರ್ಮುಕ್ತದೋಷಃ
ಸರಸಿಜನಯನೋಽಸೌ ಶ್ರೀಪತಿರ್ಮಾನದೋ ನಃ ||

ಅಂತ್ಯ → ಸ ಪ್ರೀಯತಾಂ ಪರತಮಃ ಪರಮಾದನಂತಃ
ಸಂತಾರಕಃ ಸತತಸಂಸ್ಕೃತಿದುಸ್ತರಾಣಾತ್ |
ಯತ್ಪಾದಪದ್ಮಮಕರಂದಜುಷೋ ಹಿ ಪಾರ್ಥಾಃ
ಸ್ವಾರಾಜ್ಯಮಾಪುರುಭಯತ್ರ ಸದಾ ವಿನೋದಾತ್ ||

[೩. ಸರ್ಗಾನುಸರ್ಗ-ಲಯ-ಪ್ರಾದುರ್ಭಾವನಿರ್ಣಯಃ]

ಆದಿ → ಜಯತ್ಯಜೋಽಖಂಡಗುಣೋರುಮಂಡಲಃ
ಸದೋದಿತೋ ಜ್ಞಾನಮರೀಚಿಮಾಲೀ |
ಸ್ವಭಕ್ತಹಾದೋಚ್ಚತಮೋನಿಹಂತಾ
ವ್ಯಾಸಾವತಾರೋ ಹರಿರಾತ್ಮಭಾಸ್ಕರಃ ||

ಅಂತ್ಯ → ಜಯತ್ಯಜೋಽಕ್ಷೀಣಸುಖಾತ್ಮಬಿಂಬಃ
ಸ್ವೈಶ್ವರ್ಯಕಾಂತಿಪ್ರತಃ ಸದೋದಿತಃ |
ಸ್ವಭಕ್ತಸಂತಾಪದುರಿಷ್ಟಹಂತಾ
ರಾಮಾವತಾರೋ ಹರಿರೀಶಚಂದ್ರಮಾಃ ||

ಜಯತ್ಯಸಂಖ್ಯೋರುಬಲಾಂಬುಪೂರೋ
ಗುಣೋಚ್ಚರತ್ನಾಕರ ಆತ್ಮವೈಭವಃ |
ಸದಾ ಸದಾತ್ಮಜ್ಞಾನದೀಭಿರಾಪ್ಯಃ
ಕೃಷ್ಣಾವತಾರೋ ಹರಿರೇಕಸಾಗರಃ ||

ನಾರಾಯಣಂ ನಮಸ್ಕೃತ್ಯ ನರಂ ಚೈವ ನರೋತ್ತಮಮ್ |
ದೇವೀಂ ಸರಸ್ವತೀ ವ್ಯಾಸಂ ತತೋ ಜಯಮುದೀರಯೇ ||

ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯಕಲೈಷು ಸರ್ಗಭೇದಾಃ
ಶ್ರುತೌ ಪುರಾಣೇಷ್ವಪಿಚಾನ್ಯಥೋಕ್ತಾಃ |
ನೋತ್ಕರ್ಷಹೇತುಃ ಪ್ರಥಮತ್ವಮೇಷು
ವಿಶೇಷವಾಕ್ಯೈರವಗಮ್ಯಮೇತತ್ ||

[೪. ರಾಮಾವತಾರೇ ಅಯೋಧ್ಯಾಪ್ರವೇಶಃ]

ಆದಿ → ಅಥಾಭ್ಯವರ್ಧಂಶ್ಚತುರಾಃ ಕುಮಾರಾ
ನ್ಯಪಸ್ಯ ಗೇಹೇ ಪುರುಷೋತ್ತಮಾದ್ಯಾಃ |
ನಿತ್ಯಪ್ರವೃದ್ಧಸ್ಯ ಚ ತಸ್ಯ ವೃದ್ಧಿ-
ರಪೇಕ್ಷ್ಯ ಲೋಕಸ್ಯ ಹಿ ಮಂದದೃಷ್ಟಿಂ ||

ಅಂತ್ಯ → ಇಮಾನಿ ಕರ್ಮಾಣಿ ರಘೂತ್ತಮಸ್ಯ
ಹರೇರ್ವಿಚಿತ್ರಾಣ್ಯಪಿ ನಾದ್ಭುತಾನಿ |
ದುರಂತಶಕ್ತೇರಥ ಚಾಸ್ಯ ವೈಭವಂ
ಸ್ವಕೀಯಕರ್ತವ್ಯತಯಾಽನುವರ್ಣ್ಯತೇ ||

[೫. ಹನೂಮದ್ಧರ್ಶನಮ್]

ಆದಿ → ಇತ್ಥಂ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರೇಽಸ್ಮಿನ್ನಖಿಲ ಜಗದ-
ವಸ್ಥಾಪ್ಯ ಸೀತಾಸಹಾಯೇ
ಭೂಮಿಷ್ಟೇ ಸರ್ವಲೋಕಾಸ್ತುತುಷು-
ರನುದಿನಂ ವೃದ್ಧಭಕ್ತ್ಯಾನಿತಾಂತಮ್ |

ರಾಜಾ ರಾಜ್ಯಾಭಿಷೇಕೇ ಪ್ರಕೃತಿಜನವಚೋ-
ಮಾನಯನ್ನಾತ್ಮನೋಽರ್ಥಂ
ದಧೇ ತನ್ಮಂಥರಾಯಾಃ ಶ್ರುತಿಪಥ-
ಮಗಮದ್ ಭೂಮಿಗಾಯಾ ಅಲಕ್ಷ್ಮಣಃ ||

ಅಂತ್ಯ → ಸಂಸ್ಥಾಪ್ಯಾಶು ಹರೀಂದ್ರಾನ್ ಜಾನನ್
ವಿಷ್ಣೋಗುಣಾನನಂತಾನ್ ಸಃ |
ಸಾಕ್ಷಾದ್ ಬ್ರಹ್ಮಪಿತಾಸಾವಿತ್ಯೇ-
ನೇನಾಸ್ಯ ಪಾದಯೋಃ ಪೇತೇ ||

[೬. ಸಮುದ್ರತರಣನಿಶ್ಚಯಃ]

ಆದಿ → ಉತ್ಥಾಪ್ಯ ಚೈನಮರವಿಂದದಲಾಯತಾಕ್ಷ-
ಶ್ಚಕ್ರಾಂತೇನ ವರದೇನ ಕರಾಂಬುಜೇನ |
ಕೃತ್ವಾ ಚ ಸಂವಿದಮನೇನ ನುತೋಽಸ್ಯ ಚಾಂಸಂ
ಪ್ರೀತ್ಯಾಽಽರುರೋಹ ಸ ಹಸನ್ ಸಹ ಲಕ್ಷ್ಮಣೇನ ||

ಅಂತ್ಯ → ಇತೀರಿತೋಽಸೌ ಹನುಮಾನ್ ನಿಜೇಪ್ನಿತಂ
ತೇಷಾಮಶಕ್ತಿಂ ಪ್ರಕಟಾಂ ವಿಧಾಯ |
ಅವರ್ಧತಾಶು ಪ್ರವಿಚಿತ್ಯ ರಾಮಂ
ಸುಪೂರ್ಣಶಕ್ತಿಂ ಚರಿತೋಸ್ತದಾಜ್ಞಾಮ್ ||

[೭. ಹನೂಮತ್ಪ್ರತಿಯಾನಂ]

ಆದಿ → ರಾಮಾಯ ಶಾಶ್ವತಸುವಿಸ್ತೃತಷಡ್ಗುಣಾಯ
ಸರ್ವೇಶ್ವರಾಯ ಸುಖಸಾರಮಹಾರ್ಣವಾಯ |
ನತ್ವಾಲಿಲಂಘಯಿಷುರರ್ಣವಮುತ್ಪಪಾತ
ನಿಷ್ಪೀಡ್ಯ ತಂ ಗಿರಿವರಂ ಪವನಸ್ಯ ಸೂನುಃ ||

ಅಂತ್ಯ → ರಾಮೋಽಪಿ ನಾನ್ಯದನುದಾತುಮಮುಷ್ಯ ಯೋಗ್ಯ
ಮತ್ಯಂತಭಕ್ತಿಪರಮಸ್ಯ ವಿಲಕ್ಷ್ಯ ಕಿಂಚಿತ್ |
ಸ್ವಾತ್ಮಪ್ರದಾನಮಧಿಕಂ ಪವನಾತ್ಮಜಸ್ಯ
ಕುರ್ವನ್ ಸಮಾಶ್ಲಿಷದಮುಂ ಪರಮಾಭಿತುಷ್ಯಃ ||

[೮. ಹನೂಮತಿ ಶ್ರೀರಾಮದಯಾದಾನಮ್]

ಆದಿ → ಶ್ರುತ್ವಾಹನೂಮದುದಿತಂ ಕೃತಮಸ್ಯ ಸರ್ವಂ
ಪ್ರೀತಃ ಪ್ರಯಾಣಮಭಿರೋಚಯತೇ ಸ ರಾಮಃ |
ಆರುಹ್ಯ ವಾಯುಸುತಮಂಗದೇನ ಚ ಯುಕ್ತಃ
ಸೌಮಿತ್ರಿಣಾ ಸರವಿಜಃ ಸಹ ಸೇನಯಾಽಗಾತ್ ||

ಅಂತ್ಯ → ಇತೀರಿತಸ್ತಸ್ಯದದೌ ಸ ತದ್ವಿಯಂ
ಪದಂ ವಿಧತುಃ ಸಕಲೈಶ್ಚ ಶೋಭನಮ್ |
ಸಮಾಶ್ಲಿಷಚ್ಚೈನಮಥಾಽರ್ಧಯಾ ಧಿಯಾ
ಯಥೋಚಿತಂ ಸರ್ವಜನಾನಪೂಜಯತ್ ||

[೯. ರಾಮಸ್ವಧಾಮಪ್ರವೇಶಃ]

ಆದಿ → ಅಥಾಪ್ತರಾಜ್ಯೋ ಭಗವಾನ್ ಸ ಲಕ್ಷ್ಮಣಂ
ಜಗಾದ ರಾಜಾ ತರುಣೋ ಭವಾಶು |
ಇತೀರಿತಸ್ತಾಹ ಸ ಲಕ್ಷ್ಮಣೋ ಗುರುಂ
ಭವತ್ಪದಾಬ್ಜಾನ್ ಪರಂ ವ್ಯಣೋಮ್ಯಹಮ್ ||

ಅಂತ್ಯ → ಇತೀರಿತಾ ರಾಮಕಥಾ ಪರಾ ಮಯಾ
ಸಮಸ್ತಶಾಸ್ತ್ರಾನುಸ್ಮತೇರ್ಭವಾಪಹಾ |
ಪಠೇದಿಮಾಂ ಯಃ ಶೃಣುಯಾದಥಾಪಿ ವಾ
ವಿಮುಕ್ತಬಂಧಶ್ಚರಣಂ ಹರೇವ್ರಜೇತ್ ||

[೧೦. ವ್ಯಾಸಾವತಾರಾನುವರ್ಣಮ್]

ಆದಿ → ದ್ವಾಪರೇಽಥ ಯುಗೇ ಪ್ರಾಪ್ತೇ ತ್ವಷ್ಟಾಪಿಂಶತಿಮೇ ಪುನಃ |
ಸ್ವಯಂಭುಶರ್ವಶಕ್ರಾದ್ಯಾ ದುಗ್ಧಾಭೈಃ ಸೀರಮಾಯಯುಃ ||

ಪಯೋಬ್ಧೀರುತ್ತರಂ ತೀರಮಾಸಾದ್ಯ ವಿಬುಧರ್ಷಭಾಃ |
ತುಷ್ಟುವುಃ ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷಮಕ್ಷಯಂ ಪುರುಷೋಽತ್ತಮಮ್ ||

ನಮೋನಮೋಽಗಣ್ಯಗುಣೈಕಧಾಮ್ನೇ
ಸಮಸ್ತವಿಜ್ಞಾನಮರೀಚಿಮಾಲಿನೇ |
ಅನಾದ್ಯವಿಜ್ಞಾನತಮೋನಿಹಂತ್ರೇ
ಪರಾಮೃತಾನಂದಪದಪ್ರದಾಯಿನೇ ||

ಸ್ವದತ್ತಮಾಲಾಭುವಿಪಾತಕೋಪತೋ
 ದುರ್ವಾಸಸಃ ಶಾಪತ ಆಶು ಹಿ ಶ್ರಿಯಾ |
 ಶಕ್ರೇ ವಿಹೀನೇ ದಿತಿಜೈಃ ಪರಾಜಿತೇ
 ಪುರಾ ವಯಂ ತ್ವಾಂ ಶರಣಂ ಗತಾಃ ಸ್ಮ |

ಅದೃಶ್ಯಮಜ್ಞೇಯಮತರ್ಕ್ಯರೂಪಂ ಕಲಿಂ ನಿಲೀನಂ ಹೃದಯೇಽಖಿಲಸ್ಯ |
 ಸಚ್ಚಾಸ್ತ್ರಶಸ್ತ್ರೇಣ ನಿಹತ್ಯ ಶೀಘ್ರಂ ಪದಂ ನಿಜಂ ದೇಹಿ ಮಹಾಜನಸ್ಯ ||

ಋತೇ ಭವಂತಂ ನಹಿ ತಂ ನಿಹಂತಾ
 ತ್ವಮೇಕ ಏವಾಖಿಲಶಕ್ತಿಪೂರ್ಣಃ |
 ತತೋ ಭವಂತಂ ಶರಣಂ ಗತಾ ವಯಂ
 ತಮೋನಿಹತ್ಯೈ ನಿಜಬೋಧವಿಗ್ರಹಮ್ ||

ಇತೀರಿತಸ್ತೈರಭಯಂ ಪ್ರದಾಯ
 ಸುರೇಶ್ವರಾಣಂ ಪರಮೋಽಪ್ರಮೇಯಃ |
 ಪ್ರಾದುರ್ಭಬೂವಾಮೃತಭೂರಿಳಾಯಾಂ
 ವಿಶುದ್ಧವಿಜ್ಞಾನಘನಸ್ವರೂಪಃ ||

ಅಂತ್ಯ → ಏವಂ ಜ್ಞಾನಂ ಪುನಃ ಪ್ರಾಪ್ತುದೇವಾಶ್ಚ ಋಶಯಸ್ತಥಾ |
 ಸನತ್ಕುಮಾರಪ್ರಮುಖಾ ಯೋಗಿನೋ ಮಾನುಷಾಸ್ತಥಾ |
 ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನಾತ್ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಜ್ಞಾನಂ ತೇ ಮುಮುದುಃ ಸುರಾಃ ||

ಸಮಸ್ತವಿಜ್ಞಾನಗಭಸ್ತಿಚಕ್ರಂ
 ವಿತಾಯ ವಿಜ್ಞಾನಮಹಾದಿವಾಕರಃ |
 ನಿ(ಪೀಯ)ರಸ್ಯ ಚಾಜ್ಞಾನತಮೋ ಜಗತ್ತತಂ
 ಪ್ರಭಾಸತೇ ಭಾನುರಿವಾವಭಾಸಯನ್ ||

ಚತುರ್ಮುಖೇಶಾನಸುರೇಂದ್ರಪೂರ್ವಕೈಃ
 ಸದಾ ಸುರೈಃ ಸೇವಿತಪಾದಪಲ್ಲವಃ |
 ಪ್ರಕಾಶಯಂಸ್ತೇಷು ಸದಾಽಽತ್ಮಗುಹ್ಯಂ
 ಮುಮೋದ ಮೇರೌ ಚ ತಥಾ ಬದರ್ಯಾಮ್ ||

[೧೦. ಭಗವದವತಾರಪ್ರತಿಜ್ಞಾ]

ಆದಿ → ಶಶಾಂಕಪುತ್ರಾದಭವತ್ ಪುರೂರವಾ-
 ಸ್ತಸ್ಯಾಽಯುರಾಯೋನುಹುಷೋ ಯಯಾತಿಃ |
 ತಸ್ಯಾಽಸ ಪತ್ನೀಯುಗಳಮ್ ಸುತಾಶ್ಚ
 ಪಂಚಾಽಭವನ್ ವಿಷ್ಣುಪದೈಕಭಕ್ತಾಃ ||

ಅಂತ್ಯ → ಯೇ ಪಾಂಡಾವಾನಾಮಭವನ್ ಸಹಾಯಾ
 ದೇವಾಶ್ಚ ದೇವಾನುಚರಾಃ ಸಮಸ್ತಾಃ |
 ಅನ್ಯೇ ತು ಸರ್ವೇಽಪ್ಯಸುರಾ ಹಿ ಮಧ್ಯಮಾ
 ಯೇ ಮಾನುಷಾಸ್ತೇ ಚಲಬುದ್ಧಿವೃತ್ತಯಃ ||

ಲಿಗಂ ಸುರಾಣಾಂ ಹಿ ಪರೈವ ಭಕ್ತಿ-
 ವಿಷ್ಣೌ ತದನ್ಯೇಷು ಚ ತತ್ ಪ್ರತೀಪತಾ |
 ಅತೋಽತ್ರ ಯೇಯೇ ಹರಿಭಕ್ತಿತತ್ಪರಾಃ
 ತೇತೇ ಸುರಾಸ್ತದ್ಭರಿತಾ ವಿಶೇಷತಃ ||

[೧೧. ಪಾಂಡವೋತ್ಪತ್ತಿಃ]

ಆದಿ → ಬಭೂವ ಗಂಧರ್ವಮುನಿಸ್ತು ದೇವಕಃ
 ಸ ಆಸ ಸೇವಾರ್ಥಮಥಾಽಹುಕಾದ್ಧರೇಃ |
 ಸ ಉಗ್ರಸೇನಾವರಜಸ್ತಥೈವ
 ನಾಮಾಸ್ಯ ತಸ್ಮಾದಜನಿ ಸ್ಮ ದೇವಕೀ ||

ಅಂತ್ಯ → ಕ್ರಮಾತ್ ಸಂಸ್ಕಾರಾನ್ ಕ್ಷತ್ರಿಯಾಣಾಮವಾಪ್ಯ
 ತೇಽವಧೃಂತ ಸ್ವತವಸೋ ಮಹಿತ್ವನಾ |
 ಸರ್ವೇ ಸರ್ವಜ್ಞಾಃ ಸರ್ವಧರ್ಮೋಪಪನ್ನಾಃ
 ಸರ್ವೇ ಭಕ್ತಾಃ ಕೇಶವೇಽತ್ಯಂತಯುಕ್ತಾಃ ||

[೧೨. ಕಂಸವಧಃ]

ಆದಿ → ಗರ್ಗಃ ಶೂರಸುತೋಕ್ತ್ಯಾ
 ವ್ರಜಮಾಯಾತ್ ಸಾತ್ವತಾಂ ಪುರೋಧಾಃ ಸಃ |
 ಚಕ್ರೇ ಕ್ಷತ್ರಿಯಯೋಗ್ಯಾನ್
 ಸಂಸ್ಕಾರಾನ್ ಕೃಷ್ಣರೋಹಿಣೀಸೂನೈಃ ||

ಅಂತ್ಯ → ಅನಂತಚಿತ್ಸುಖಾರ್ಣವಃ ಸದೋದಿತ್ಯೈಕರೂಪಕಃ
ಸಮಸ್ತದೋಷವರ್ಜಿತೋ ಹರಿಗುಣಾತ್ಮಕಃ ಸದಾ ||

[೧೪. ಉದ್ಧವಪ್ರತಿಯಾನಂ]

ಆದಿ → ಕೃಷ್ಣೋ ವಿವೋಚ್ಯ ಪಿತರಾವಭಿವಂದ್ಯ ಸರ್ವ-
ವಂದ್ಯೋಽಪಿ ರಾಮಸಹಿತಃ ಪ್ರತಿಪಾಲನಾಯ |
ಧರ್ಮಸ್ಯ ರಾಜ್ಯಪದವೀಂ ಪ್ರಣಿಧಾಯ ಚೋಗ್ರ-
ಸೇನೇ ದ್ವಿಜತ್ವಮುಪಗಮ್ಯ ಮುಮೋಚ ನಂದಮ್ ||

ಅಂತ್ಯ → ಶ್ರುತ್ವೋದ್ಧವೋ ನಿಗದಿತಂ ಪರಮಸ್ಯ ಪುಂಸೋ
ವೃಂದಾವನಂ ಪ್ರತಿ ಯಯೌ ವಚನೈಶ್ಚ ತಸ್ಯ |
ದುಃಖಂ ವ್ಯಪೋಹ್ಯ ನಿಖಿಲಂ ಪಶುಜೀವನಾನಾ-
ಮಾಯಾತ್ ಪುನಶ್ಚರಣಸನ್ನಿಧಿಮೇವ ವಿಷ್ಣೋಃ ||

[೧೫. ಪಾಂಡವಶಸ್ತ್ರಾಭ್ಯಾಸಃ]

ಆದಿ → ಏವಂ ಪ್ರಶಾಸ್ಸತಿ ಜಗತ್ ಪುರುಷೋತ್ತಮೇಽಸ್ಮಿನ್
ಭೀಮಾರ್ಜುನೌ ತು ಸಹದೇವಯುತಾವನುಜ್ಞಾಮ್ |
ಕೃಷ್ಣಾದವಾಪ್ಯ ವರ್ಷತ್ರಿತಯಾತ್ ಪುರಂ ಸ್ವ-
ಮಾಜಗ್ಮತುಹರ್ತುಸುತೇನ ವಿಶೋಕನಾಮ್ನಾ ||

ಅಂತ್ಯ → ಪುನಃ ಕೃಪಾಲೂ ರೈವತಪರ್ವತೇ ತಂ
ದ್ರೋಣಃ ಪ್ರಾಪ್ಯಾಸದಾದಸ್ತ್ರವರಾಣಿ ತಸ್ಮೈ |
ಏಕಾಂತ ಏವಾಸ್ಯ ಭಕ್ತ್ಯಾ ಸುತುಷ್ಣೋ
ಧನ್ವಿಶ್ರೇಷ್ಠಂ ಕೃತವಾನರ್ಜುನಂ ಚ ||

[೧೬. ಸೃಗಾಲವಧಃ]

ಆದಿ → ಕಾಲೇ ತ್ವೇತಸ್ಮಿನ್ ಭೂಯ ಏವಾಖಿಲೈಶ್ಚ
ನೃಪೈರ್ಯುಕ್ತೋ ಮಾಗಧೋ ಯೋದ್ಧುಕಾಮಃ |
ಪ್ರಾಯಾದ್ ಯದೂಂಸ್ತತ್ರ ನಿತ್ಯಾಸ್ಯಯಾತಿ-
ಬಲೈಶ್ಚಯೋಽಪೀಚ್ಛಯಾಽಗಾತ್ ಸ ಕೃಷ್ಣಃ ||

ಅಂತ್ಯ → ನೀತಿಂ ಬಲಿಷ್ಠಸ್ಯ ವಿಹಾಯ ಸೇನಾಂ
ದೂರಾದ್ ಯುದ್ಧಂ ದರ್ಶಯಿತ್ವೈವ ಗುಪ್ತೈಃ |
ಸ್ವಸೇನಾಯಾಃ ಸರ್ವಪೂರ್ಣಾತ್ಮಶಕ್ತಿಃ
ಪುನಃ ಪುರೀಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಸ ಪೂಜಿತೋಽವಸತ್ ||

[೧೭. ಹಂಸಡಿ ಭಕವಧಃ]

ಆದಿ → ಗತೇಽಥ ಚೇದಿಪೇ ಸ್ವಕಂ ಪುರಂ ಜನಾರ್ದನೋಽಶೃಣೋತ್ |
ರಮೈವ ರುಗ್ಮಿಣೀತಿ ಯೋದ್ಯತಾಂ ಸ್ವಯಂವರಾಯ ತಾಮ್ ||

ಅಂತ್ಯ → ತತೋ ಹರಿಬಲೈರ್ಯುತೋ ಬಲಾನ್ವಿತೋ ಮುನೀಶ್ವರೈಃ |
ಸಮಂ ಕುಶಸ್ಥಲೀಂ ಯಯೌ ಸ್ತುತಃ ಕಶಂಕರಾದಿಭಿಃ ||
ಸ್ವಕೀಯಪಾದಪಲ್ಲವಾಶ್ರಯಂ ಜನಂ ಪ್ರಹರ್ಷಯನ್ |
ಉವಾಸ ನಿತ್ಯಸತ್ಸುಖಾರ್ಣವೋ ರಮಾಪತಿಗೃಹೇ ||

[೧೮. ಭೀಮಾರ್ಜುನದಿಗ್ವಿಜಯಃ]

(ಶ್ರೀ ಭೀಮಸೇನ ದೇವರ ಸದಾ ಭಾಗವತ ಧರ್ಮ ನಿರತತೆ)

ಆದಿ → ಯದಾ ರಾಮಾದವಾಪ್ತಾನಿ ದಿವ್ಯಾಸ್ತ್ರಾಣಿ ಪ್ರಪೇದಿರೇ |
ದ್ರೋಣಾತ್ ಕುಮಾರಾಸ್ತೇಷ್ವಾಸೀತ್ ಸರ್ವೇಷ್ವಪ್ಯಧಿಕೋಽರ್ಜುನಃ ||
ನಿಜಪ್ರತಿಭಯಾ ಜಾನನ್ ಸರ್ವಾಸ್ತ್ರಾಣಿ ತತೋಽಧಿಕಮ್ |
ನಾಸ್ತ್ರಯುದ್ಧಂ ಕ್ವಚಿದ್ ಭೀಮೋ ಮನ್ಯತೇ ಧರ್ಮಮಂಜಸಾ ||
ನಹಿ ಭಾಗವತೋ ಧರ್ಮೋ ದೇವತಾಭ್ಯುಪಯಾಚನಮ್ |
ಜ್ಞಾನಭಕ್ತೀ ಹರೇಸ್ತೃಪ್ತಿಂ ವಿನಾ ವಿಷ್ಣೋರಪಿ ಕ್ವಚಿತ್ ||
ನಾಸಕಾಂಕ್ಷ್ಯಂ ಕಿಮುತಾಸನ್ಯೇಭ್ಯೋ ಹ್ಯಸ್ತ್ರಂ ಕಾಮ್ಯಫಲಪ್ರದಮ್ |
ಶುದ್ಧೇ ಭಾಗವತೇ ಧರ್ಮೇ ನಿರತೋ ಯದ್ ವೈಕೋದರಃ ||
ನ ಕಾಮ್ಯಕರ್ಮಕೃತ್ ತಸ್ಮಾನ್ನಯಾಚದ್ ದೇವಮಾನುಷಾನ್ |
ನ ಹರಿಶ್ಚಾರ್ಥಿತಸ್ತೇನ ಕದಾಚಿತ್ ಕಾಮಲಿಪ್ಸಯಾ ||
ಭಿಕ್ಷಾಮುಟಂಶ್ಚ ಹುಂಕಾರಾತ್ ಕರವದ್ ವೈಶ್ಯತೋಽಗ್ರಹೀತ್ |
ನಾನ್ಯದೇವಾ ನತಾಸ್ತೇನ ವಾಸುದೇವಾನ್ ಪೂಜಿತಾಃ ||

ನ ಪ್ರತೀಪಂ ಹರೇಃ ಕ್ವಾಪಿ ಸ ಕರೋತಿ ಕಥಂಚನ |
ಅನುಪಸ್ಕರಿಣೋ ಯುದ್ಧೇ ನಾಭಿಯಾತಿ ಹ್ಯುಪಸ್ಕರೀ |
ನಾಪಯಾತಿ ಯುಧಃ ಕ್ವಾಪಿ ನ ಕ್ವಚಿಚ್ಛದ್ಮ ಚಾಽಚರೇತ್ ||

ಅಂತ್ಯ → ಭೀಮಾರ್ಜುನಾವಧೋ ಜಿತ್ವಾ ಸರ್ವದಿಕ್ಷು ಚ ಭೂಪತೀನ್ |
ಚಕ್ರತುಃ ಕರದಾನ್ ಸರ್ವಾನ್ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಸ್ಯ ದುರ್ಜಯೌ ||
ತಯೋಃ ಪ್ರೀತೋಽಭವತ್ ಸೋಽಪಿ ಪೌರಜಾನಪದಾಸ್ತಥಾ |
ಭೀಷ್ಮದ್ರೋಣಮುಖಾಃ ಸರ್ವೇಽಪ್ಯತಿಮಾನುಷಕರ್ಮಣಾ ||

[೧೯. ಪಾಂಡವರಾಜ್ಯಲಾಭಃ]

ಆದಿ → ಏವಂ ಶುಭೋಚ್ಚಗುಣವತ್ಸು ಜನಾರ್ದನೇನ
ಯುಕ್ತೇಷು ಪಾಂಡುಷು ಚರತ್ಸ್ವಧಿಕಂ ಶುಭಾನಿ |
ನಾಸ್ತಿಕೃನೀತಿಮಖಿಲಾಂ ಗುರುದೇವತಾದಿ-
ಸತ್ಸಂಜಸೈವ ಜಗೃಹುರ್ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಪುತ್ರಾಃ ||

ಅಂತ್ಯ → ಪಾರ್ಥಾಶ್ಚತೇಮುಮುದುರತ್ರವಸಿಷ್ಠವೃಷ್ಟಿ-
ವಯೋಽದಿತಾನಖಿಲತತ್ತ್ವವಿನಿರ್ಣಯಾಂಸ್ತು |
ಶೃಣ್ವಂತ ಏವ ಹಿ ಸದಾ ಪೃಥಿವೀಂ ಚ ಧರ್ಮಾದ್
ಭುಂಜಂತ ಆಶ್ರಿತರಮಾಪತಿಪಾದಯುಗ್ಮಾಃ ||

[೨೦. ಖಾಂಡವದಾಹಃ]

ಆದಿ → ಯಜ್ಞೋರುದಾನನರದೇವವಂದ್ಯತಾ-
ಪ್ರಶ್ನರ್ಷಿಪೂಜಾಸು ಯುಧಿಷ್ಠಿರೋಽಭೂತ್ |
ಧರ್ಮಾನುಶಾಸ್ತಿಹರಿತತ್ತ್ವಶಂಸನ-
ಸ್ವರಾಷ್ಟ್ರರಕ್ಷಾದಿಷು ಭೀಮ ಆಸೀತ್ ||

ಅಂತ್ಯ → ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಚ ತೌ ಪಾಂಡವಾಃ ಸರ್ವ ಏವ
ಮಹಾಮುದಂ ಪ್ರಾಪುರೇತನ್ನಿಶಮ್ಯ |
ಕೃಷ್ಣೋಽಪಿ ಪಾರ್ಥೈರ್ಮುಮುದೇಽನಂತಶಕ್ತಿ-
ಸುಖಜ್ಞಾನಪ್ರಾಭವೌದಾರ್ಯವೀರ್ಯಾಃ ||

[೨೧. ಪಾಂಡವನಪ್ರವೇಶಃ]

ಆದಿ → ಜನಾರ್ದನಾಜ್ಞಯಾ ಮಯಃ ಸಮಸ್ತಕೌತುಕೋತ್ತರಾಂ |
ಸಭಾಂ ವಿಧಾಯ ಭೂಭೃತೇ ದದೌ ಗದಾಂ ವೃಕೋದರೇ ||

ಅಂತ್ಯ → ತತಸ್ತು ತೇ ಸರ್ವಜಗನ್ನಿವಾಸಂ
ನಾರಾಯಣಂ ನಿತ್ಯಸಮಸ್ತಸದ್ಗುಣಂ |
ಸ್ವಯಂಭುಶರ್ವಾದಿಭಿರರ್ಚಿತಂ ಸದಾ
ಭಕ್ತ್ಯಾಽಸ್ಮರನ್ ಭಕ್ತಭವಾಪಹಂ ಪ್ರಭುಮ್ ||

[೨೨. ಅರಣೀಪ್ರಾಪ್ತಿಃ]

ಆದಿ → ಆಗಂತುಕಾಮಾನ್ ಪುರವಾಸಿಸನ್ನೇ
ಸಂಸ್ಥಾಪ್ಯಕೃಚ್ಛ್ರೇಣ ಕುರುಪ್ರವೀರಾಃ |
ರಾತ್ರೌ ಪ್ರವಿಷ್ಟಾ ಗಹನಂ ವನಂ ಚ
ಕಿರ್ಮೀರಮಾಸೇದುರಥೋ ನರಾಶಮ್ ||

ಅಂತ್ಯ → ತತೋ ರಾಜಾ ಭೀಮಸೇನಾರ್ಜುನೌ ಚ
ಸಾರ್ಧ್ಯಂ ಯಮಾಭ್ಯಾಮರಣೀಂ ಪ್ರದಾಯ |
ಮುದಾ ಯುತಾಃ ಕೃಷ್ಣಾಯಾ ಸಾರ್ಧ್ಯಮೇವ
ಸಂತುಷ್ಟವುಃ ಕೃಷ್ಣಮನಂತಮಚ್ಯುತಮ್ ||

[೨೩. ಅಜ್ಞಾತವಾಸಸಮಾಪ್ತಿಃ]

ಆದಿ → ನಾರಾಯಣಾನುಗ್ರಹತೋ ಯಥಾವ-
ನ್ನಿಸ್ತೀರ್ಯ ತಾನ್ ದ್ವಾದಶಾಬ್ದಾನ್ ವನೇ ತೇ |
ವಿಸೃಜ್ಯ ಚ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾದೀನ್ ಸಧಾಮ್ಯಾ-
ನಜ್ಞಾತವಾಸಾಯ ತತೋ ಮನೋ ದಧುಃ ||

ಅಂತ್ಯ → ಸವಾಸುದೇವಾ ಅಖಿಲೈಶ್ಚ ಯಾದವೈಃ
ಪಾಂಚಾಲಮತ್ಸೈಶ್ಚ ಯುತಾಃ ಸಭಾರ್ಯಾಃ |
ಉಪಪ್ಲಾವ್ಯೇ ತೇ ಕತಿಚಿದ್ ದಿನಾನಿ
ವಾಸಂ ಚಕ್ರುಃ ಕೃಷ್ಣಸಂಶಿಕ್ಷಿತಾರ್ಥಾಃ ||

[೨೪. ಯುದ್ಧೋದ್ಯೋಗಃ]

- ಆದಿ → ತತಃ ಸಮಂತ್ರಾನುಮತೇ ಕೃಷ್ಣಸ್ಯ ಸ್ವಪುರೋಹಿತಮ್ |
ದ್ರುಪದಃ ಪ್ರೇಷಯಾಮಾಸ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಾಯ ಶಾಂತಯೇ ||
- ಅಂತ್ಯ → ತತೋ ಯಯುಃ ಕೌರವಾಃ ಪಾಂಡವಾಶ್ಚ
ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರಂ ಯೋದ್ಧಾಕಾಮಾಃ ಸಕೃಷ್ಣಾಃ |
ಚಕ್ರುಶ್ಚತೇ ಶಿಬಿರಾಣ್ಯತ್ರ ಸರ್ವೇ
ಶುಭೇ ದೇಶೇ ಪಾಂಡವಾಃ ಕೃಷ್ಣಬುದ್ಧಾಃ ||

[೨೫. ಭೀಷ್ಮಪಾತಃ]

(೧೫ ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಗೀತಾ ಪ್ರಸ್ತಾವ)

- ಆದಿ → ತೇ ಸೇನೇ ಸಮರಾರಂಭೇ ಸಮೇತೇ ಸಾಗರೋಪಮೇ |
ಭೀಮಭೀಷ್ಮಮುಖೇ ವೀಕ್ಷ್ಯ ಪ್ರಾಹ ವಾಸವಿರಚ್ಯುತಂ ||
- ಸೇನಯೋರುಭಯೋರ್ಮಧ್ಯೇ ರಥಂ ಸ್ಥಾಪಯ ಮೇಽಚ್ಯುತ |
ಇತ್ಯುಕ್ತಃ ಸ ತಥಾ ಚಕ್ರೇ ಪಾರ್ಥಃ ಪಶ್ಯಂಶ್ಚ ಬಾಂಧವಾನ್ |
ವಿಸಸರ್ಜ ಧನುಃ ಪಾಪಾಶಂಕೀ ತತ್ರಾಹ ಮಾಧವಃ ||
- ಸ್ವಧರ್ಮೋ ದುಷ್ಪದಮನಮ್ ಧರ್ಮಜ್ಞಾನಾನುಪಾಲನಮ್ |
ಕ್ಷತ್ರಿಯಸ್ಯ ತಮುತ್ಸೃಜ್ಯ ನಿಂದಿತೋ ಯಾತ್ಯದೋ ಧ್ರುವಮ್ ||
- ಯತಃ ಪ್ರವೃತ್ತಿಭರ್ತಾನಾಂ ಯೇನ ಸರ್ವಮಿದಂ ತತಮ್ |
ಸ್ವಕರ್ಮಣಾ ತಮಭ್ಯರ್ಚ್ಯ ಸಿದ್ಧಿಂ ವಿದಂತಿ ಮಾನವಃ ||
- ನಚ ಶೋಕಸ್ತ್ವಯಾ ಕಾರ್ಯೋ ಬಂಧೂನಾಂ ನಿಧನೇಕ್ಷಯಾ |
ದೇಹಸ್ಯ ಸರ್ವಥಾ ನಾಶಾದನಾಶಾಚ್ಚೇತನಸ್ಯ ಚ ||
- ಸೃಷ್ಟಿಸ್ಥಿತ್ಯಪ್ಯಯಾಜ್ಞಾನಬಂಧಮೋಕ್ಷಪ್ರವೃತ್ತಯಃ |
ಪ್ರಕಾಶನಿಯಮೌ ಚೈವ ಬ್ರಹ್ಮೇಶಾದಿಕ್ಷರಸ್ಯ ಚ |
ಅಕ್ಷರಪ್ರಕೃತೇಃ ಸಂತೋ ಮತ್ತ ಏವ ನಚಾನ್ಯತಃ ||
- ನ ಮೇ ಕುತಶ್ಚಿತ್ ಸರ್ಗಾದ್ಯಾಃ ಸ್ವಾತಂತ್ರಾದ್ ಗುಣಪೂರ್ತಿತಃ |
ಅತಃ ಸಮಾಧಿಕಾಭಾವಾನ್ಮಮ ಮದ್ವಶಮೇವ ಚ ||

ಜ್ಞಾತೈಷ್ಠಿಷಾಂ ನಿಧನಾದ್ಯಂ ಚ ಜೀವಾದೇರಸ್ವತಂತ್ರತಾಮ್ |
ಅಸ್ವಾತಂತ್ರಾನ್ನಿವೃತ್ತೌ ಚ ಮಾಮನುಸ್ಮರ ಯುಧ್ಯ ಚ ||

ಯೇ ತು ಸರ್ವಾಣಿ ಕರ್ಮಾಣಿ ಮಯಿ ಸನ್ನಸ್ಯ ಮತ್ತರಾಃ |
ಅನನ್ಯೇನೈವ ಯೋಗೇನ ಮಾಂ ಧ್ಯಾಯಂತ ಉಪಾಸತೇ ||

ತೇಷಾಮಹಂ ಸಮುದ್ಧರ್ತಾ ಮೃತ್ಯುಸಂಸಾರಸಾಗರಾತ್ |
ಭವಾಮಿ ನಚಿರಾತ್ ಪಾರ್ಥ ಮಯ್ಯಾವೇಶಿತಚೇತಸಾಮ್ ||

ಮಯಾ ತತಮಿದಂ ಸರ್ವಂ ಜಗದವ್ಯಕ್ತಮೂರ್ತಿನಾ |
ಮತ್ಸಾಧಿನಿ ಸರ್ವಭೂತಾನಿ ನಚಾಹಂ ತೇಷ್ವವಸ್ಥಿತಃ ||

ಸುಪೂರ್ಣಸತ್ಸರ್ವಗುಣದೇಹೋಽಹಂ ಸರ್ವದಾ ಪ್ರಭುಃ |
ಅಸ್ತೃಷ್ಣಾಖಿಲದೋಷೈಕನಿತ್ಯಸತ್ತನುರವ್ಯಯಃ |
ಇತ್ಯುಕ್ತೋ ವಾಸವಿಃ ಪ್ರಾಹ ವ್ಯಾಪ್ತಂ ತೇ ದರ್ಶಯೇಶ ಮೇ ||

ಅಥ ದಿವ್ಯದೃಶಂ ತಸ್ಯ ದತ್ವಾ ವ್ಯಾಪ್ತಂ ನಿಜಂ ವಪುಃ |
ದೇಶತಃ ಕಾಲತಶ್ಚೈವ ಪೂರ್ಣಂ ಸರ್ವಗುಣೈಃ ಸದಾ |
ದರ್ಶಯಾಮಾಸ ಭಗವಾನ್ ಯಾವತ್ಯರ್ಜುನಯೋಗ್ಯತಾ ||

ತತ್ಪ್ರಾರ್ಥಿತಃ ಪುನಃ ಕೃಷ್ಣಸ್ತದ್ ರೂಪಂ ಲೋಕಮಾನತಃ |
ಪೂರ್ವವದ್ ದರ್ಶಯಾಮಾಸ ಪುನಶ್ಚೈನಮಶಿಕ್ಷಯತ್ ||

ಜ್ಞಾನಜ್ಞೇಯಪ್ರಕೃತ್ಯಾದಿ ಜ್ಞಾಪಯನ್ ಪುರುಷೋತ್ತಮಃ |
ತೇನಾನುಶಿಷ್ಯಃ ಪಾರ್ಥಸ್ತು ಸಶರಂ ಧನುರಾದದೇ ||

- ಅಂತ್ಯ → ವ್ಯಾಸದತ್ತೋರುವಿಜ್ಞಾನಾತ್ ಸಂಜಯಾದಖಿಲಂ ಪಿತಾ |
ಶ್ರುತ್ವಾ ತದಾ ಪರ್ಯತಪ್ಯತ್ ಪಾಂಡವಾಃ ಕೃಷ್ಣದೇವತಾಃ |
ಮುಮುದುಃ ಶಿಬಿರಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಸರ್ವೇ ಕೃಷ್ಣಾನುಮೋದಿತಾಃ ||

[೨೬. ನಾರಾಯಣಾಸ್ತ್ರೋಪಶಮನಮ್]

- ಆದಿ → ಅಥಾಖಿಲಾನಾಂ ಪೃಥಿವೀಪತೀನಾ-
ಮಾಚಾರ್ಯಮಗ್ರ್ಯಂ ರಥಿನಾಂ ಸುವಿದ್ಯಮ್ |
ರಾಮಸ್ಯ ವಿಶ್ವಾಧಿಪತೇಃ ಸುಶಿಷ್ಯಂ
ಚಕ್ರೇ ಚಮೂಪಂ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಪುತ್ರಃ ||

ಅಂತ್ಯ → ಪಾರ್ಥಾಶ್ಚ ಸರ್ವೇ ಮುದಿತಾ ಜನಾರ್ದನಂ
ಪರಂ ಸ್ತುವಂತಃ ಶಿಬಿರಾಯ ಜಗ್ಮುಃ |
ತತ್ರಾಪಿ ರಾತ್ರಾವಮಿತಾನ್ ಹರೇರ್ಗುಣಾ-
ನನುಸ್ಮರಂತೋ ಮುಮುದುಃ ಸಮೇತಾಃ ||

[೨೭. ಕರ್ಣವಧ]

ಆದಿ → ಅಥಾನುಜ್ಞಾಮುಪಾದಾಯ ದ್ರೋಣೋದಯೋಧನೋ ನೃಪಃ |
ಕರ್ಣಂ ಸೇನಾಪತಿಂ ಚಕ್ರೇ ಸೋಽಗಾದ್ ಯುದ್ಧಾಯ ದಂಸಿತಃ ||

ಅಂತ್ಯ → ಶಶಂಸ ಕೃಷ್ಣಂ ಚ ಧನಂಜಯಂ ಚ
ಭೀಮಂ ಚ ಯೋಽನ್ಯೇಽಪಿ ಯುಧಿಪ್ರವೀರಾಃ |
ಗತ್ವಾ ಚ ತೇ ಶಿಬಿರಂ ಮೋದಮಾನಾ
ಊಷುಃ ಸಕೃಷ್ಣಾಸ್ತದನುವ್ರತಾಃ ಸದಾ ||

[೨೮. ಪಾಂಡವರಾಜ್ಯಲಾಭಃ]

ಆದಿ → ಪ್ರಭಾತಾಯಾಂ ತು ಶರ್ವಯಾಂ
ಗುರುಪುತ್ರಾನುವೋದಿತಃ |
ಶಲ್ಯಂ ಸೇನಾಪತಿಂ ಕೃತ್ವಾ ಯೋದ್ಧಂ
ದುಯೋಧನೋಽಭ್ಯಯಾತ್ ||

ಅಂತ್ಯ → ತತಸ್ತೇ ಪ್ರೇತಕಾರ್ಯಾಣಿ ಚಕ್ರುಃ ಸರ್ವೇಽಪಿ ಸರ್ವಶಃ |
ಸರ್ವೇಷಾಮಾಧಿರಾಜ್ಯೇ ಚ ಸ್ಥಿತೋಽಭೂತ್ ಪಾಂಡವಾಗ್ರಜಃ ||

[೨೯. ಸಮಸ್ತಧರ್ಮಸಂಗ್ರಹಃ]

ಆದಿ → ಯದೈವ ಕೃಷ್ಣಾ ಸಕಲಾಧಿರಾಜ್ಯೇ
ಯುಧಿಷ್ಠಿರಂ ಯೌವರಾಜ್ಯೇ ಚ ಭೀಮಮ್ |
ವಿಪ್ರೈರ್ಯುತಾವಭಿಷಿಚ್ಯಾಽಶಿಷಶ್ಚ
ಯುಕ್ತಾ ದತ್ತಾ ಹರ್ಷಯಾಮಾಸತುಸ್ತೌ ||

ಅಂತ್ಯ → ಪ್ರಶಸ್ಯ ಭೀಮಮನ್ಯಾಂಶ್ಚ ರಾಜಾ ಮೋಕ್ಷಮಥಾಸ್ತುವತ್ |
ಸ್ವಯುಕ್ತೇರಪ್ರತೀಪತ್ವಾನ್ನಿರಾಚಕ್ರೇ ನ ಮಾರುತಿಃ ||

[೩೦. ಯಾಗಸಮಾಪ್ತಿಃ]

ಆದಿ → ಅಥ ಕೃಷ್ಣಮನುಸ್ಮೃತ್ಯ ಭೀಷ್ಮೇ ಸ್ವಾಂ ವಸುತಾಂ ಗತೇ |
ಕೃತ್ವಾ ಕಾರ್ಯಾಣಿ ಸರ್ವಾಣಿ ಗಂಗಾಮಾಶ್ವಾಸ್ಯ ದುಃಖಿತಾಮ್ ||

ಅಂತ್ಯ → ತೇ ಚ ಶ್ರುತ್ವಾಽಖಿಲಾನ್ ಧರ್ಮಾನ್ ಭಕ್ತ್ಯಾಪರಮಯಾ ಯುತಾಃ |
ಪೂಜಯಂತೋ ಜಗನ್ನಾಥಮಾಪುಶ್ಚ ಪರಮಾಂ ಮುದಮ್ ||

[೩೧. ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರದಿಸ್ವರ್ಗಪ್ರಾಪ್ತಿಃ]

ಆದಿ → ಯಜ್ಞೇಶ್ವರೇಣಾಭಿಯುತೇಷು ಯುಕ್ತ್ಯಾ
ಮಹೀಂ ಪ್ರಶಾಸತ್ಸು ಪೃಥಾಸುತೇಷು |
ಯಿಯಕ್ಷು ರಾಗಾನ್ನಿಶಿ ವಿಪ್ರವಯೋಃ
ಯುಧಿಷ್ಠಿರಂ ವಿತ್ತಮಭೀಪ್ಸಮಾನಃ ||

ಅಂತ್ಯ → ಅಷ್ಟಾದಾಶಾಬ್ಧಾಃ ಪೃಥಿವೀಂ ಸಮಸ್ತಾಂ
ಪ್ರಶಾಸತಾಮೇವಮಗುರ್ಮಹಾತ್ಮನಾಮ್ |
ಅರಿಕ್ತಧರ್ಮಾರ್ಥಸುಖೋತ್ತಮಾನಾ-
ಮನುಜ್ಞಿತಾನಂತಪದಸ್ಮೃತೀನಾಮ್ ||

[೩೨. ಪಾಂಡವಸ್ವರ್ಗಾರೋಹಣಾನ್]

ಆದಿ → ತತಃ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರಮವಾಪ್ಯ ಕೃಷ್ಣೋ
ದೀಕ್ಷಾಂ ಪ್ರಪೇದೇ ದ್ವಿಷಡಬ್ಧಸತ್ರೇ |
ಸ ಏವ ಚ ವ್ಯಾಸಭೃಗೂದ್ವಹಾತ್ಮಾ
ಚಕ್ರೇಽಸ್ಯ ಸಾದಸ್ಯಮಜೋಽಪ್ರಮೇಯಃ ||

ಅಂತ್ಯ → ಇತ್ಯಾದ್ಯನಂತಾನಿ ಹರೇರುದಾರ-
ಕರ್ಮಾಣಿ ರೂಪಾಣಿ ಚ ಸದ್ಗುಣಾಶ್ಚ |
ನಿತ್ಯವ್ಯಪೇತಾಖಿಲದೋಷಕಸ್ಯ
ಬ್ರಹ್ಮೇತ್ಯನಂತೇತಿ ಚ ನಾಮ ಯೇನ ||

ಆನಂದತೀರ್ಥಾಖ್ಯಮುನಿಃ ಸುಪೂರ್ಣ-
ಪ್ರಜ್ಞಾಭಿದೋ ಗ್ರಂಥಮಿಮಂ ಚಕಾರ |
ನಾರಾಯಣೇನಾಭಿಹಿತೋ ಬದರ್ಯಾಂ
ತಸ್ಯೈವ ಶಿಷ್ಯೋ ಜಗದೇಕಭರ್ತುಃ ||

ಯಸ್ತತ್ಪ್ರಸಾದಾಖಿಲಾಂಶ್ಚ ವೇದಾನ್
ಸಪಂಚರಾತ್ರಾನ್ ಸರಹಸ್ಯಸಂಗ್ರಹಾನ್ |
ವೇದೇತಿಹಾಸಾಂಶ್ಚ ಪುರಾಣಯುಕ್ತಾನ್
ಯಥಾವದನ್ಯಾ ಅಪಿ ಸರ್ವವಿದ್ಯಾಃ ||

ಸಮಸ್ತಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥವಿನಿರ್ಣಯೋಽಯಂ
ವಿಶೇಷತೋ ಭಾರತವರ್ತುಚಾರೀ |
ಗ್ರಂಥಃ ಕೃತೋಽಯಂ ಜಗತಾಂ ಜನಿತಂ
ಹರಿಂ ಗುರುಂ ಪ್ರೀಣಯತಾಽಮುನೈವ |
ವಿನಿರ್ಣಯೋ ನಾಸ್ತ್ಯಮುನಾ ವಿನಾ ಯದ್
ವಿಪ್ರಸ್ಥಿತಾನಾಮಿವ ಸರ್ವವಾಚಾಮ್ ||

ತದ್ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಾಣಿ ಚಕಾರ ಕೃಷ್ಣೋ
ವ್ಯಾಖ್ಯಾಸಥ ತೇಷಾಮಯಥಾ ಕೃತಾಽನ್ಯೈಃ |
ನಿಗೂಹಿತಂ ಯದ್ ಪುರುಷೋತ್ತಮತ್ವಂ
ಸೂತ್ರೋಕ್ತಮಪ್ಯತ್ರ ಮಹಾಽಸುರೇಂದ್ರೈಃ |
ಜೀವೇಶ್ವರೈಕ್ಯಂ ಪ್ರವದದ್ಭಿರುಗ್ರೈಃ-
ವ್ಯಾಖ್ಯಾಯ ಸೂತ್ರಾಣಿ ಚಕಾರ ಚಾಽವಿಃ ||

ವ್ಯಾಸಾಜ್ಞಯಾ ಭಾಷ್ಯವರಂ ವಿಧಾಯ
ಪೃಥಕ್ ಪೃಥಕ್ ಚೋಪನಿಷತ್ಸುಭಾಷ್ಯಂ |
ಕೃತ್ವಾಽಖಿಲಾನ್ಯಂ ಪುರುಷೋತ್ತಮಂ ಚ
ಹರಿಂ ವದಂತೀತಿ ಸಮರ್ಥಯಿತ್ವಾ ||

ತನುಸ್ತೃತೀಯ ಪವನಸ್ಯ ಸೇಯಂ
ಸದ್ಭಾರತಾರ್ಥಪ್ರತಿದೀಪನಾಯ |
ಗ್ರಂಥಂ ಚಕಾರೇಮಮುದೀರ್ಣ ವಿದ್ಯಾ
ಯಸ್ಮಿನ್ ರಮಂತೇ ಹರಿಪಾದಭಕ್ತಾಃ ||

‘ತೃತೀಯಮಸ್ಯ ವೃಷಭಸ್ಯ ದೋಹಸೇ
ದಶಪ್ರಮತಿಂ ಜನಯಂತ ಯೋಷಣಃ |
ನಿರ್ಯಾದೀಂ ಬುಧಾನ್ಮಹಿಷಸ್ಯ ವರ್ಪಸ
ಈಶಾನಾಸಃ ಶವಸಾ ಕ್ರಂತ ಸೂರಯಃ |
ಯಾದೀಮನು ಪ್ರದಿವೋ ಮಧ್ವ ಆಧವೇ
ಗುಹಾಸಂತಂ ಮಾತರಿಶ್ವಾ ಮಥಾಯತಿ’||

ಇತ್ಯಾದಿವಾಕ್ಯೋಕ್ತಮಿದಂ ಸಮಸ್ತಂ
ತಥಾ ಪುರಾಣೇಷು ಚ ಪಂಚರಾತ್ರೇ |
ಅತ್ರೋದಿತಾ ಯಾಶ್ಚ ಕಥಾಃ ಸಮಸ್ತಾ
ವೇದೇತಿಹಾಸಾದಿವಿನಿರ್ಣಯೋಕ್ತಾಃ ||

ತಸ್ಮಾದಯಂ ಗ್ರಂಥವರೋಽಖಿಲೋರು-
ಧರ್ಮಾದಿವೋಕ್ತಾಂತಪ್ರಮರ್ಥಹೇತುಃ |
ಕಿಂ ವೋದಿತೈರಸ್ಯ ಗುಣೈಸ್ತತೋಽನ್ಯೈಃ-
ನಾರಾಯಣಃ ಪ್ರೀತಿಮುಪೈತ್ಯತೋಽಲಮ್ ||

ಯಃ ಸರ್ವಗುಣಸಂಪೂರ್ಣಃ ಸರ್ವದೋಷವಿವರ್ಜಿತಃ |
ಪ್ರೀಯತಾಂ ಪ್ರೀತ ಏವಾಲಂ ವಿಷ್ಣುರ್ಮೇ ಪರಮಃ ಸೂಹೃತ್ ||

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದಾನಂದತೀರ್ಥ ಭಗವತ್ಪಾದಾಚಾರ್ಯ ವಿರಚಿತೆ
ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತ ತಾತ್ಪರ್ಯ ನಿರ್ಣಯಗತ
ಆದ್ಯಂತ ಶ್ಲೋಕಾನಿ ಸಮಾಪ್ತಾನಿ
ಶ್ರೀಮಧ್ವೇಷಾರ್ಪಣಮಸ್ತು